ULUDAĞ

Bursa Halkevi Dergi

Namdar Karatay
Haydar Tolun
Muzəffer Alper
Nezihe Ülgen
Mithat Özgüç
Memduh Utku
Hüseyin Kocabaş
Macit Aray
Zeki Pınar
İhsan Uzer
Necip Aksop
M. Niyazi Akıncıoğlu
Emin Ülgener
Necmi Şarsü
İsmet Bozdağ

İÇİNDEKİLER

— Makale —

— Tetkik —

— Şiir —

— Hikâye —

ULUDAĞ : Aylık Bursa Halkevi Dergisidir.

Sahibi ve Neşriyat Müdürü : Halkevi Reisi AVUKAT TEVFİK AYCAN

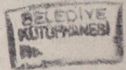
Yazı işleri Müdürü : NAMDAR KARATAY

Teknik ve Yayın : İSMET BOZDAĞ

ULUDAĞ
Bursa Halkevi Dergisi

Sayı : 35 Mayıs 1941

Devrim Diyalektiği
VI

Yazan : Namdar Karatay

Asırlarca sonra bütün kaideleri tesbit edilmiş, çevresi kesin olarak çizilmiş, dört başı mamur, musaffa bir evrensel din olarak görünen müslümanlık, başlangıçta asla bu kesinliği göstermez. O zaman arap sitesinde görülen oluş kaynaşmasının tam bir ifadesi şeklinde dalgalıdır. Her an değişen emirleri, kaidelerile dinamik mahiyetini muhafaza eder. Bu da gayet tabiidir. Büyük devrim safhalarından sonra cemiyetin kabul edeceği yeni nizamın ne şekil alacağını önceden kestirmek mümkün değildir. İslâm dini ancak büyük imparatorluklarla yayılıp geliştikten sonradır ki evrensel bir din mahiyetini almış ve bu imparatorluklarla birlikte nüfuz ve kuvveti genişlemiştir.

Muhammet (alm.) devrinde arap sosyetesi henüz bir site safhasından öteye geçmiş değildi. Bu tarihî duruma göre o devirdeki müslümanlığın da evrensel bir din olmaması lâzım gelecekti. İslâm dininin bütün esaslarını ihtiva eden Kur'an tetkik edilirse sosyolojinin bu tezi lehinde büyük deliller elde edilmiş olur.

Filhakika Kur'anda daima bahsi geçen « Tanrı » bir evrensel Tanrı olarak tavsif edilmektedir. Âlemlerin Tanrısıdır (Rabbülâlemin). Fakat bu vasıf henüz tamamile nazarîdir, realiteye uygun olmayan bir unvadır.

Yerin ve göğün ve bütün yaradılmışların allâhı olarak tavsıfte yer ve gök naturizmile totelizmin, daha geniş bir çerçeve içinde birleşmesine doğru açık bir temayül göze çarpar. Şüphesiz bu da o devirde sosyetenin haiz olduğu potansiyel enerjinin, yani yeni bir oluşa hazırlanmış cemiyetin bir ifadesidir. Fakat Kur'anın bütün âyetleri incelenirse bu (Rabbülâlemin) in o devirde henüz tamamfle kavmî bir mabûd mahiyetini muhafaza etmekte olduğu göze çarpacaktır.

Burada İslâm dininin başlangıcındaki morfolojik bünyesini göstermek üzere bazı misaller aldığımız Enfesülcevahir adlı tefsir hicrî (857) de yazılmıştır. Bu tarih şüphesiz İslâmiyetin kuvvetlendiği, kök saldığı ve bir imparatorluk dini haline geldiği devirdir. Bu devirde, İslâmiyetin yapıldığı sahalarda kavmî mabûdlar tamamen ortadan kalkmıştır. Onların hatıraları ancak akıl ve mantıktan uzak bir mevhume şeklinde yaşamakta ve yahut evrensel dinin inanları arasına sığınabilen bir takım örf ve âdet inanları şekline geçmektedir.

Buna rağmen elimizdeki tefsirin sahifelerinde sosyoloji bakımından faydalı bir çok malûmat bulabiliyoruz. Din kurucusunun çektiği külfetler, zahmetler, bocalamalar, bazı yerlerden aldığı yardımlar eski inanların, kavmî dinlerin mukavemeti ve bu mukavemetler arasında yeni bir devrim mantıkının yeni bir cemiyet oluşuna uygun bir şekilde doğuşu ... ilâh görülebilir.

Bu tefsir bize gösteriyor ki Kur'andaki evrensel mabûd, sık sık kendisini tempoze etmesine rağmen hâlâ kavmî mabûdların karakterini taşımaktadır, O, kabile içindeki bazı adamlarla, kadınlarla uğraşır, durur. O havalideki aşîretlerin eski mabûdlarile karşı karşıyadır. Durmadan onlardan bahseder.

Yeni nizamın kurucusu, cemiyetin eski inan ve ananelerine bağlı kitlenin mukavemeti ile çarpışıp durmaktadır :

" Kureyş kâfirleri derlerdi ki : Vallahi değildir bu Muhammedin işi, illâ esbabını maskaraya tutmaktır ki bugün bir türlü buyurur yarın bir türlü dahi buyurur; Kangı nesneki anlara genez gele anlara anı öğredür .. "

" Amma ol küffarı Kureyş derlerki ya Muhammet bu nesne senin düzmendir kendi kendinden düzersin .. "

" İbni Abbas eydür : Kaçan Peygambere (A. S.) bir ayet inse bir hüküm üzerine ki onunla amel etmek eshaba şiddet zahmet

gelse bir zaman Hakteaala dilediği kadar ol şiddetle amel ederlerdi andan sonra ol hükmü Hakteaala anlara âsan kılıp bir ayet dahi indirirdi; anınla evvelki hükmü bozardı. Anı sabit kılardı, kullarına rahmet, şefakat yönünden .. „

" Bes ol kâfirler bu sözü söylediler Hak teaala bu ayeti indirüp buyurdıki kaçan biz bir ayeti tebdil edüp yerine bir ayet dahi indirevüz Allah teaala yeğrek bilicidir ol indirdüğü ayetlerde kangısı bu halayıka eslahraktır anı indirür. „

Her zaman yeni bir devir açan, yeni bir nizam kuranlar estetik an'anelere bağlı olan eskiler tarafından aynı ittihama uğramamışlarmıdır? Bütün bu suretle değişen nizamlarda hayatın, sosyetenin dinamik diyalektiğinden doğduğunu anlayamayanlar daima bu şekilde itirazlar yapmışlardır.

Yukarıda aldığımız misaller daha çoğaltılabilir. An'anelerin daima çetin bir dayanışı vardır. Fakat cemiyetin hakikî ihtiyacından doğan, morfolojik Bünyenin tekâmülünün zaruri bir sonucu olan yeni nizamların, yeni prensiplerin de yenilmez ve ölmez bir kuvveti olduğu muhakkaktır. Eski ile yeninin çarpışması belki pek uzun sürer, pek müz'iç, pek kanlı sahneler yaratabilir, hatta zaman zaman eskinin üstün geldiğini, galebe çaldığını zannettirecek manzaralar görülebilir, fakat cemiyet bünyesinin hakiki ihtiyacından doğan yeni prensiplerin nihayet bir gün gelip hakim olması mukadderdir. Bu hadise, sosyal determiizmin zarurî sonucudur.

Namdar Karatay

ESTETİK TERBİYE HAKKINDA

III

Yazan : HAYDAR TOLUN

Belçikadan sonra, bediî terbiyenin geniş bir sahası olarak Hollândayı görüyoruz. Hollânda mekteplerinde " Kadın, fidan ve çiçek ayni zamanda görünmüştür „ denir. Filhakika Hollânda mekteplerinde çiçek, bediî bir hususiyet (*un cachet ésthétique*) alır. Hollândalılar evlerinin içini çiçekle süsledikleri gibi mekteplerini de bundan mahrum etmemişlerdir. Her yerde çiçek hükümrandır. Çiçek, ana mektebinden tutunuz da; ilk mektebe ve ev idaresi tedrisatı yapan mekteplere kadar hepsinde dershaneleri süsler ve sınıflara bir aile yuvası hususiyeti ve sükûnü verir.

Bundan başka, Hollândada güzellik terbiyesini teşci etmek, konferanslar tertip etmek, sergiler açmak için bir cemiyet de vardır. Bu cemiyet müzelerin ziyaret işini de organize eder ve Hollânda Maarif nezaretine « tedris ve terbiyede estetik terbiyenin » yerini genişletmek için yardımlarda bulunur. Bu estetik terbiye hareketi ayrıca " Çocuk kütüphaneleri „ ile ve Halkevleri (*Toyn'ee*) ile kuevetlenir. Bu müesseseler mekteplere ve diğer hususî ellere resim ve kitapları ve diğer bediî terbiye materyellerini ödünç suretile verirler. Bundan başka estetik terbiyenin pedagojik ve sosyal gayesinden başka ekonomik bir hedefi de vardır ki, buna da işaret etmek lâzımdır. Bu hedef, Hollândada artistik endüstriyi inkişaf ettirmek ve her kese kullanılan eşyanın " Güzel ve İnce „ olması zevkini tanıtmaktır.

Danimarkaya gelince, burada çocuğun güzellik kültürü için çalışan hususî bir cemiyet yoktur. Bununla beraber bu memlekette de artistik ve tabiî güzelliklerin takdir edildiğini görüyoruz. Danimarkada da

çiçekle süsleme işi ve artistik taş basmalar pek çok yayılmıştır. Kopenhağda bir mektebi ziyaret etmiş olan bir muharir mektebin çocuklar tarafından meydana getirilmiş ve yine kendileri tarafından bakılan iki yüz saksı ile süslenmiş olduğunu ve sınıfların, merdivenlerin, koridorların hakikî bir bahçeye benzediğini yazıyor. Ayni muharrir diğer bir mektepte de musiki terbiyesine ehemmiyet verildiğini, mektep konserleri yapıldığını ve mektep orkestraları teşkil edildiğini bildiriyor. Ayrıca memleketin muhtelif yerlerine dağılmış 87 « mektep bahçesi » mevcut olduğunu ilâve ediyor. Böylece açık havada, süslü bahçeli mektepler gittikçe çoğalmaktadır. « Yeşil tepe üzerinde mektep » adiyle anılan bu müesseseler her gün daha çok tarafdar kazanmaktadır.

Nazarlarımızı daha yukarılara, şimale çevirelim: Estetik terbiyenin Norveçte de hızlanmış olduğunu göreceğiz. Norveçli muallimlerin " mektepte san'at „ adiyle kurdukları bir cemiyet, bu memlekette artistik pedagojiyi harekete getirmiş, ilerletmiştir.

Bu cemiyet bilhassa mektep resimleri, konserler ve mektep temsillerile meşgul olur. Norveçin büyük sahne artistleri mektep temsillerinde rol alarak dehalarını terbiyeye faydalı yaparlar.

Norveçte diğer mühim bir hareket de; sayısı 2000 den fazla olan bu " Çocuk ve gençlik kütüphaneleri „ dir. Bu kütüphanelerde Amerikada yapıldığı gibi « Hikâye saatleri » denen zamanlarda güzel hikâyeler de anlatılır ve bu suretle onlarda edebî bir zevk ve bir düzgün konuşma temayülü uyandırılır. Şunu da ayrıca kaydetmek icab eder: Norveçte ve İsveçte mektepler çok güzel binalardır ve tam estetik bir muhit teşkil ederler.

İsveçte artistik kültüre çok geniş bir saha ayrılmıştır. Zenginler ve büyük artistler estetik terbiye işine eok faydalı yardımlarda bulunurlar. Büyük artistlere resimler, kabartmalar ve oyma resimler ısmarlarlar. Meşhur kadın muharrir (*Selma Lagerlöf*) ilk mekteplerin okuma kitaplarını yazmıştır. Dershaneler çiçeklerle süslüdür.

Viyanada estetik terbiye bilhassa resim tedrisatile verilmektedir. Profesör (*Cizek*), bu tedrisatı bütün ilk mektepler tarafından kabul edilmiş olan metodlarla tamamile değiştirmiş, ıslah etmiştir.

— Bitmedi — HAYDAR TOLUN

Çocukların comportement ve elemanter zekâ tezahürleri

II

Yazan : Mithat Özgüç

Denemenin mevzuunu kesretli bir kantiteye karşı muhtelif yaşlardaki çocukların komportemanlarını olduğu gibi tenvir etmek, bu tasvirleri ayıklamak ve elemanter zekâ tezahürlerini tesbit etmek teşkil ediyor. Bunu istenildiği gibi eksiksiz yapabilmek bir çok şartlara bağlı. Halbuki aşağıda göstereceğim bu şartlardan ekserisini tam olarak temin etmek imkânını bulamadım.

1 — Evvelâ istenilen yaşlardan kâfi miktar süje bulmak imkânı yok.

2 — Yapılan incelemelerden doğru netice almak için çocukla uzun zaman meşgul olmak ve onu kendinize ısındırmak lâzım.

3 — Bize süje olan, yuva ve Kreş çocukları ile ilk okul okurları olduğundan, bunların yuva, kreş ve okuldaki vaziyetlerini tetkik edip haklarında bir kanaat edinmeden önce; mahallede arkadaşları ile münasebet ve hallerini bilmek icap eder.

4 — Vereceğimiz hükümlerin hakikate uygun olması için, çocukların evde ebeveyinleri ve yakınlarile olan münasebetlerini de bilmek lâzımdır. Çünkü bir çocuğun evdeki tavır ve hareketleri iyice bilinmeden compartementları tetkik edilirse, doğru netice elde edilmiyebilir.

Bunlardan başka çocuğun comportementlarını iyice anlamak için, yapılacak tecrübelerin çocuğu alâkadar etmesi icap eder. Çünkü alâka, dikkatin muhafazasını açar ve ona istikamet verir. Aynı zamanda alâka, asabi kudreti harekete getiren münebbihtir. Bunun böyle olduğu bilindikten sonra çocuğun alâkasını uyandırmak meselesi ortaya çıkar. Fakat çocuğun alâkası ergin insan alâkası ile ayni değildir. Çünkü çocuk her hangi bir fikir ve hadisenin mahiyet ve kanunlarını kâfi derecede tanıyamaz. Çocuğun alâkasını uyandırmak için, evvelce kazandığı bilgileri, yani dimağın muhteviyatını bilmek l âzımdır.

Çocukların kesretli bir kantiteye karşı gösterecekleri (Comportement) ları incelemeden evvel, çocukta âdet ve kesret mefhumlarının teşekkülünden bahsetmek belki daha faydalı olur. Onun için bu işe Mlle.Monchant (monşan)nın pedoloji kongresinde çocuğun adet mefhumunu kazanmadan önce, geçtiği muhtelif devreleri gözden geçirelim :

1 — Varlık ve yokluk mefhumu.

2 – Ayırma « discrimination » ve benzetme « identification » melekesi.

3 — Tekrar safhası.

4 — Kesret ve vahdet mefhumu « 2 fikri »

5 — 3 Fikri.

6 — « Grandeurs continus » mütemadi kemmiyetleri mukayese kabiliyeti.

7 — 4 Fikri « tahlil ve terkip safhası »

8 — 5 Fikri « ilk kesir fikri »

Görülüyor ki çocukta adet mefhumu birdenbire teşekkül etmiyor. Acaba, çocukta adet mefhumu kemmi bir mefhummudur, yoksa eşyanın bir keyfiyetimidir ?

Çocukta adet mefhumu kemmi bir mahiyet arzetmez. Eşyanın

rengi, kokusu, şekli gibi bir hassası olarak tasavvur olunur. Bu görüşü, çocukların bazan rakkam bilmeksizin, yani adedin kemmi mefhumuna sahip olmaksızın, eksilme ve artmayı anlayabilmeleri takviye ediyor.

Adedin tekâmül safhalarından birini şu teşkil eder;

Eşyanın bir hassası olarak addedilen adet, gün gelir eşyadan sıyrılır. Fakat gene mücerret bir mefhum haline gelmez. Çocuk sayma işini zihnî bir ameliye — fonksiyon — halinde yapmaz.

Kendi vücudunda saymak suretile bu mefhumu mümkün olduğu kadar müşahhaşlaştırır. Günlük hayatla bunun böyle olduğunu gösteren bir çok vak'alar müşahede edebiliriz. Meselâ: küçük bir çocuğa 5, 3 daha kaç eder diye sorduğumuzda; o zihnen cevap veremez. Evvelâ kendinde sayar. Hattâ cahil kimseler, bilhassa köylüler hesaplarında parmaklarını adet olarak kullanır ve adet mefhumunu bu suretle müşahhaslaştırırlar. İkinci bir misal olarak da şunu gösterebiliriz : âşâri yani onlar sistemine dikkat edersek birin — vahidi kıyasi — olarak on adedinin alındığını görürüz. Bunun sebebini araştıralım : belki o da gene adet mefhumunu müşahhaslaştırmak için iki eldeki parmak miktarı alınmış ve vahidi kıyasi olarak kabul edilmiştir. Romalılar pazarlarda hesaplarını « Abaküs » denilen aletler vasıtasile yaparlardı. Bu da gene adet mefhumunun müşahhaslaştırılmış bir şeklidir.

Çocukta evvelâ müşahhas bir şekilde beliren adet mefhumu zihni tekâmülü ile birlikte yavaş yavaş mücerretleşmiye baslar. Bu sırada çocuk birbiri ile ayniyet arzeden objeler karşısında, bu objelerin tasnifi ile mücerret adet mefhumunu elde eder.

Amerikalı terbiyeci « Yohn Devvey » adedin ruhi mahiyetini şöyle izah ediyor:

Gördüğümüz herhangi bir miktar için ne kadar, kaç tane deriz. Bilâhara sayar, ölçer veya tartarız. Sonra da şukadar deriz. Acaba o miktarı hissimizle idrâk ettiğimiz gibi kabul etmiyorda niçin böyle yapıyoruz? İşte bunun psikolojik sebebinin ne olduğunu çıkarabilir ve eğer idrâkimizi mümkün mertebe sahih bir ölçü yapmaya bizi sevk eden manevi ihtiyacı anlayabilsek o zaman adedin mahiyet ve menşei hakkında bir mebde ve bir esas elde etmiş oluruz. Adet, hissi bir

vakıa değil, akli bir muameledir. Dış alemde hislerimizle daima yakın bulunan eşyada kesret olması veya kesretini his organlarımızdan göze, kulağa çarpması keyfiyeti yanlız başına adedin şuur ile bilinmesine kâfi bir sebeb olamaz.

Meselâ: bir arının balını almak için konduğu çiçeğin ağacında yüzlerce yaprak vardır. Fakat arı bunları görmekle sayı saymasını öğrenemez. Bunun gibi 15 - 20 günlük bir çocuğun kulağına müteaddit sesler gelir, gözüne bir çok şeyler görünür. Lâkin çocuk bunları kemmiyete nispet ederek şuur ile bilemez. Yani ölçemez ve sayamaz. Çocuk gözü önünde ceryan eden bu his vak'aların dikkatle müşahede ederek, zihninde adet mefhumu bulunmıyabilir. Fakat kesret fikri vardır.

Meselâ: büyükçe bir çocuğun-sair şeyleri görmemek üzere- gözünü 5 tane bilyaya diktirmek, ona 5 adedini tasavvur ve idrâk ettirmek olmaz. Çünkü adet eşyada hassa değildir. Eşya, zihne adet mefhumunu kazandırmakta yardım eder. Yoksa eşyanın kendisi adet değildir. Bundan dolayı eşyayı sadece idrâk etmek zihinde adet mefhumunu doğurmaz. Küçük veya büyükbir çocuk zihninde adet mefhumu olmadan da kendisine gösterilen bir küme bilyayı, kâğıt üzerine konulmuş noktaları nikel para yığınını idrâk edebilir.

Kesretli bir kantiteyi idâk te bazı zihni amiller vardır. Meselâ: 3 şeyi birbirine bağlı, bütün bir şey yahut bir küme halinde tasavvur ve idrâk etmek vardır. Eğer bu üç şeyden biri bir parça şeker, diğer ikisi de herhangi bir kâğıt üzerinde iki nokta olsa; şeker, çocuğu daha çok alâkadar ettiğinden noktalar şuurundan tamamile kaybolur. Zihni de adet mefhumunun usulü için tecrit lâzımdır. Fakat bu ameliye aldukça güçtür. Böyle olmasının bir sebebi tecridin mürekkep yani iki amili muhtevi olmasıdır. Evvelâ o objelerden her birini münferit bir obje yapan farkı görüp zaptetmek, sonra o muhtelif münferit objeleri bir bütün halinde tasavvur etmek lâzımdır. Sayılan şeyler ister birbirine benzesin, ister benzemesin adedî olarak bir noktada benzerlikleri vardır ki, o da onların bir bütünün parçaları olmalarıdır. Çocukta sayı saymak ancak zihinde şuur ile tecrit ve tamim yapma iktidarının uyanması ile birlikte ve şuurlu bir şekilde başlar.

Eğer çocuk bir şeyi diğerinden ayırırken onları birbirine bağlayan ayniyati gözden kaçıracak olursa, zihninde bir mecmu tasavvuru hasıl

olmaz. O zaman ancak nispet edilmemiş eşyadan mürekkep bir yığın görür. Sayı sayarken bir den ikiye geldiğimiz vakit, biri yine zihnimizde tutmalıyız. Böyle yapmazsak ikiye gelemeyiz.

Çünkü iki zihnen birin bire iblâğından başka bir şey değildir.

Belki gözümüzün önünde iki şey vardır. Ve iki kelimesini de tefeffuz ederiz. Fakat zihinde iki mefhumu hasıl olmaz. Yukarda söylediğimiz gibi iki mefhumunda birbirinden ayrılmış iki tane «I» i zihnen üstüste koyma fiili vardır.

Adet mefhumunu zihne harici eşya vermez. Adet, müphem bir mecmuu muayyen yapmak işinde, zihin hariçteki eşya ile ne yolda muamele yapıyorsa, onun neticesi ve mahsulüdür.

Mithat Özgüç

— Bitmedi —

- AYRILIK -

Tiren bir akşam üstü çığlıklar kopararak
Saçını yamaçlara serpecek yığın yığın ...
Bir sam gibi ruhumda esecek ayrılığın
Adını çağracağım günlerce ... senden ırak ...

Demek bir gün ansızın kaybolacak gülüşün
O günden sonra artık yalnızım ebediyen ...
Ey bana gözlerile : " Hayat bahardır!.. „ diyen
O günden sonra ömrüm bir çöl olacak... düşün!...

Perdeleri bir daha inmeyen pençerende
Kanayan bakışlarım hayalini sezecek...
Ruhum bir rüsgâr gibi yollarını gezecek,..
Ürperecek çığlıklar koparan her trende ....

MACİT ARAY

Folklor :

Halk Edebiyatı örnekleri

Yazan : Namdar Karatay

Yedi sekiz sene evvel Orhan kütüphanesinde elimize yazma bir mecmua geçmişti. 17 inci asırdan kalma, üç, dört yüz sayfalık bu büyük kitap bir nevi antoloji idi. İçinde meşhur divan şairlerinden gazeller örnekler olduğu gibi bilhassa büyük bir kısmı halk şairlerine tahsis edilmiştir.

Ortalarına doğru bir yerde sayfalar karışmış, bazı koşma veya destanlar yarım kalmış .. Yazı ekseriyet itibarile çok güzel olmakla beraber okunaklı olmayan yerlere sık sık rastlanıyor. Hele bilgisiz, zevksız bir takım yazıcıların elinden geçe geçe pek çok tahriflere uğramış parçalar görülüyor. Her şeye rağmen bunu toplayana sonsuz derecede minnetdarız. O zamanlar ben bu büyük eseri taradım, istinsah ettim ve kitapta en çok yer tutan Kâtibî'nin şiirlerinden bir hayli kısmını dergimizde neşrettim . İlk fırsatta Halkevi « Kâtibî » yi kitap halinde bastıracaktır.

Mecmuada rastladığım isimler:

Derviş — Murad — Yunus — Yusuf — Öksüz Âşık — Köroğlu — Kul Süleyman — Abdal — Demir oğlu — Bektaş Abdal — Reis oğlu — Muhiddin — Halil oğlu — Mutaf oğlu — Abdi — Hasan — Hüseyin — Köçekî — Kul Recep — Âşık — Davud oğlu — Şahin — Şahin oğlu — Kasım — Mansur — Karaca oğlan — Kul Mustafa — Mustafa — Şehrî — İbrahim — Kâmil — Öksüz Kâtip — Kâtip Ali — Mehmet — Kul Mehmet — Gedayi — Derviş Ahmet — Geda Ahmet — Öksüz Ali — Kul Ahmat — Budala —

Kul oğlu — Derviş Ali — Osman — Halil — Kâtip Ahmet — Kul Sakin — Kâtibî oğlu — Firaki — Kor oğlu — Ali — Berber ve Berber oğlu — Hafız — Kabulî — Âhî — İslâm — Kul Balî — Evlâd — Mazlum — Kul Hüseyin — Ülvî — Süleyman — Mecdi — Sadık — Fazlı — Kul Bayram — Fethi — Hidayi — Zaifî — İzzet — Nesimî — Kudsî — Eşref oğlu Rumi — Şem'i . . . . . .

Bundan sonraki dergi sayfalarında bu şairlerin eserlerinden bazı örnekler vereceğiz .

Bu gün Mehmet ve Budala adlı iki şairden birer koşma veriyoruz.

N. K.

17 inci asır halk şairlerinden :

" Mehmet ,, den :

— 1 —

Yavrum turnam bizim ele varırsan
Söyle yare gözlemesin yolları;
Atım düşdü yayan kaldım, yıkıldım .
Hüda bilir başa gelen halleri .

— 2 —

Elim bağlı kalem alup yazamam,
Çıkıp yüce dağlarını gezemem,
Ben vatana varacağım sezemem,
Gözüme perd'oldu Acem elleri ...

— 3 —

Bende demir bentler vardır çözülmez,
Bunda koç yiğidin kadri bilinmez,
Çıkarım bakarım zahman (?) görünmez
Kalındı vatanım Serez elleri ! ..

— 4 —

Ey Mehemmet götürdüğün baz olsun
Bizim eller bahar olsun, yaz olsun
Dostumuz dost, düşmanımız kör (?) olsun
Ağam takınalım turna telleri ..

" Budala „ dan :

— 1 —

Buram buram olup havaya ağan,
Arap atın ayağının tozudur;
At sürüp hasmını meydanda bozan
Sicilli, hüccetli bir er gâzidir ..

— 2 —

Arap at (cenk) méydanında dolaşır, (1)
Koç yiğitler arslan gibi dalaşır,
Ak gövdeye kızıl kanlar bulaşır,
Muhanetler koç yiğidin tozudur.

— 3 —

Muhanet meydana girmeye ar etmez
Koç yiğitler yoldaşına zor etmez
Kuheylâna iniş yokuş kâr etmez
Dağlar, taşlar ona düm düz yazıdır.

— 4 —

Er eri görünce muhabbet eder
Er öğünür hünerini at eder
Arab atı koç yiğidi mat eder (2)
Bu da öksüz Budala'nın sözüdür.

Parantez içindeki kelim kaynağımız olan yazma hitapda yoktur, fakat buraya böyle bir kelime istiyor.

(2) Bu da (medh eder) şeklinde yazılmış fakat her tarafı yanlışlarla dolu olması bize şüphe verdiğinden, daha uygun bulduğumuz (mateder) şeklinde yazmakta mahzur görmedik.

N. K.

Bursada Lodos

Rüzgâr
Yine Keşişin zindanından boşandı,
Yine pancurlar, pençereler kapandı ..
Acar
Bir dev gibi dolaşıyor ortada
Hayda ? ..
Yeşilden Tophaneye, Tophaneden Yeşile..
Göğsü, bağrı deşile, deşile
Koşuyor ..
Rengi mosmor,
Saçları dalga dalga koşan bir deli ..
Bir eli
Havada bulutları süpürüyor
Bir eli evleri, damları yumrukluyor ,
Bir an uyukluyor ..
Sonra yine köpürüyor,
Lodos !
Hiddetten rengi mos
Mor.
Yaprakları, meyvaları döküyor,
Ağaçları kökünden söküyor,
Koşuyor
Bir şimşek gibi çakıyor
Herkes kızgın kızgın bakıyor,
Ortalığı alt üst eden bu deliye
Ben gıpteyle, hasetle bakıyorum
İçimde teselliye
Benzeyen bir his var
Rüzgâr
Despot keşişin zincirlerini kıran
Zindanını yıkan
Bağıran, uluyan, haykıran
Hür ve başı boş ortaya çıkan
Rüzgâr

NAMDAR KARATAY

Bursada Omurbey vakıfnamesi
VE
Yeni bulunan mühim bir vesika

NAMDAR KARATAY

Hoca Ali zade mektebinin önünden, Gökdereye çıkan arsada durup da Bursanın kuzey batısına doğru bakarsanız siyah serviler arasına gömülmüş kubbe ve minaresile gayet **pitoresk** bir manzara arz eden bir cami görürsünüz; Uzaktan seyrine bir türlü doyamadığım bu cami, bu tepe üzerine tam beş asır evvel yapılmıştır. Bunu yaptıran Omur bey eski ve köklü bir Türk beyidir. Babası, yine Bursada hayırlı eserlerile tanınmış olan Timurtaş paşadır. Onun büyük babası da Osman gazinin silâh arkadaşlarından olan Aykut Alpdır. Omur beyin; Yıldırım Bayazıt, Çelebi Mehmet, İkinci Murad devirlerinde yaşadığı hattâ İstanbulun fethine iştirâk ettiği tarihçilerimiz tarafından söylenmektedir.

Uludağın eteğinde, ovaya hakim bir tepe üzerine kurulmuş olan bu camiin en ehemmiyetli ve kıymetli tarafı, kapısı üzerindeki uzun ve tafsilâtlı kitabedir Bu kitabe Omur beyin vakfiyesidir. Öyle sanılır ki ; Türk ordusunda uzun zaman hizmet etmiş, bir çok harp meydanlarında at oynatmış olan bu ihtiyar Emîr - Ahmet Tevhidin ifadesine göre " **Omurbey hini vefatında sekseni tecavüz etmiş belki de doksana yetmiş bir pir idi» - görüp geçirdiği hadiselerden ders alarak yaptığı hayrata ait olan vakfiyesini yalnız mahkeme sicillerinde, bez veya kâğıt gibi kolaylıkla zeval bulabilen maddeler üzerinde bırakmaya razı olamıyarak taş**

üzerine nakil ettirmek suretile asırlarca yaşamasını temin etmeyi düşünmüştür. Böyle yapmakla hakikaten isabet etmiş olduğunu da görüyoruz. Çünkü kitabede tescil ettirildiği bildirilen vakıflarına ve kitaplarına dair bu gün elimizde hiç bir sicil yoktur.

Bu sicillerin şer'î mahkeme arşivleri arasında bulunması icab ederse de bu gün ne yazık ki çok zengin bir hazine teşkil eden Bursa şer'i mahkeme sicilleri ancak 900 hicrî tarihinden beri tarafa aittir. 900 den evvelkilerin Edirneye veya İstanbula mı nakil edildiği, yoksa yangınlarda falan mı mahvolduğu arştırılacak bir meseledir.

*
* *

Yalnız hoş bir tesadüf yardım etti. Bu vakfiyenin suretini ele geçirmek saadetini bize verdi. Bay Ahmet Tevhid « tarihi osmani encümeni memuası » nda « Bursada Omurbey camii kütüphanesi » adlı yazısında " **vakfiyede bertafsil vakfedildiği yazılan kitaplardan eser kalmamıştır. On üç sene evveline kadar muhafaza edilebilmiş olan kûfî bir kelâmı kadîm de sirkat olunmuştur.** » diyor. Fakat kitaplarının vakfiyesinden hiç bahs etmiyor. Biz bu vakfiye suretini nakil etmezden önce Ahmet Tevhid tarafından okunarak adı geçen makalede derc olunan cami kitabesini de neşredeceğiz. Tarih bakımından olduğu kadar Türk cemiyetinin morfolojik tekâmülü bakımından da çok mühim olan bu kitabe on beşinci asır Türk imlâsile ve girift bir istifle yazılmıştır Otedenberi her kesce az çok bilinen fakat kanaatimizce ilk defa Ahmet Tevhid bey tarafından okunan bu kitabenin fotografisi ve okunmuş şekli rahmetlik arkadaşımız Memduh Turgut Koyunluoğlunun Halkevi tarafından bastırılan « **Bursa ve İznik tarihi** » adlı eserine alınmıştır Ahmet Tevhidin transkrpsiyonu çok mahirane olmakla beraber bize şüphe veren noktaları da vardır. Kitaptaki fotografisi üzerinde uğraşmak kâfi gelmedi. Kitabeyi tekrar görmek için gittik ise de camiin bahçe kapısı kapalı olduğundan içeri girmek mümkün olmadı Zaten estampajını yapmadıkça bu ziyaretin de kâfi gelemiyeceği meydanda idi. Estampajını almaya muvaffak olursak onu da okuyucularımıza sunacağız.

*
* *

Kitapların vakfiyesine gelince: Şimdiye kadar kimse tarafından ortaya çıkarılmadığını kuvvetle zan ettiğimiz bu vesika Ulucami kütüphanesinde bulunan " Enfesülcevahir „ adlı iki cildlik büyük yazma tefsirin bir cildinde görülmüştür. Beş altı yıl önce Dil Kurumu faaliyetleri esnasında, tarafımızdan taranmış olan bu tefsir dil bakımından olduğu kadar Kur'an âyetlerinin iniş sebeplerini izah etmesi bakımından da hayli değerlidir. Bahsettiğimiz vakfiyenin sureti bu tefsirlerden birinin üst ve alt kapaktan sonra gelen sayfalarında mükerrer olarak yazılmıştır.

Cami kitabesinin sağ taraftaki yedinci satırında « **ve kitaplarım tafsille vakfettim amma camiden taşra çıkmaya** » deniliyor. Kütüphane vakfiyesinde ise « **Bu kitaplar merhum ataları imaret mescidinde ola..** » cümlesi var. Halbuki vakfiye suretini havi olan tefsir Ulucami kütüphanesi kitapları arasındadır. Bunların ne suretle yer değiştirdiği meselesi de tetkike muhtaçtır.

Yalnız vakfiyede adları yazılı kitaplar arasında « Enfesülcevahir » ismine rastlamıyoruz. Sadece dört ciltlik bir Ebülleys tefsirinden bahs edilmektedir. Elimizdeki tefsir in-kuarto hacminde, kalın, roğanlı kâğıt üzerine yazılmış her biri 700 sayfa kadar iki ciltten ibarettir. Bu iki ciltte bütün Kur'an tamamlanmış değildir.

Kitabın baş tarafında yazılan suretin bazı yerleri yenmiş ve aşınmıştır, bazı kelimeler tamamen yok olmuştur. Bunu arka sayfadaki suretle karşılaştırarak tamamlamak mümkün oldu. Bu iki suretin yazıları hemen hemen biri birinin aynidir. Bunların ayni zamanda hem başa, hem sona yazılmış olduğunu düşünmek biraz mantıksızdır. Baştaki suretin yıprandığı, kenarlarının eskimeye ve kopmaya yüz tuttuğu görüldükten sonra arkaya tam şeklinin istinsah edilmiş olması da düşünülebilir.

Yalnız her iki surette biri birine uymıyan bazı kelimeler görüldü. Bugün dergimizde neşrettiğimiz surette bu tamamlanan kısımlar parantezler içinde gösterilmiştir.

Bu vakfiyenin fotoğrafîsini aldırmak mümkün olduğu takdirde o da dergiye verilecektir. Omur beyin vakfettiği kitapların altmış parçadan ibaret olduğunu buradan anlıyoruz. Buraya açıkça bir cedvel halinde çıkarıyoruz:

Adet	
4	Ebülleys tefsiri (cilt: 1-4)
1	Kısası enbiya
1	Tıbbünnebi
6	Siretünnebi (cilt: 1-6)
1	Aşık paşa divanı
1	Muhasebe
1	Zikrülmevt
1	Fıkıh
1	Merzebanname
1	İksiri saadet
1	Mirsadülibad
1	Seracülkulûb
1	Bidayetülhidaye
1	Fütuhu Şam
1	Tabir

Adet	
1	Ebülmüslim kıssası
30	Sahihüluhari
2	Menakıbi Ebuhanife
3	Kâmilüssınaa
59	

Görülüyor ki altmış parça olduğu tasrih edilmesine rağmen kitapların hepsi (59) parça oluyor. Tevhit beyin bahsettiği kûfî yazılı Kur'ana ait de hiç bir işaret yoktur. Bu cihetlerin tetkiki de mühim bir meseledir. Vakit ve imkân bulundukça bunların araştırılmasına, bilhassa bu vakfiyelerden sosyolojik bir takım neticeler çıkarılmasına çalışılacaktır.

***

Tevhit bey tarafından okunmuş olan cami kitabesi:

Birinci satır: Bismillâhirrahmanirrahim Hamd (ve) sena sabittir şol Allaha ki bizi kuradur rahmeti ile oddan ve dahi salât ve selâm şol resulün üzerine olsunki bize Allah buyruğunu yetiştirüp doğru yolu gösterdi.

İkinci satır: Bundan sonra bu tarihe nazar edene şöyle malûm olsun ki ben ki Temürtaş oğlu Omnrum bu yerde hasbetenlillâh bir cami bina ettim bu cami masalihiçün yine yanında bir hamam yapup bu camiye vakfettim ve tuz

Üçüncü satır: pazarında yaptığım kârvansaray ve önünde dükkânlarile ayazmadeki evlerim ve bağlarım ve Bursa aşağı altındaki bahçelerim ve değirmenim ve mezrealarım kâfirlerile ve Bursa nahiyetindeki köylerim kâfirlerile ki kilise ve Akbedir köyüdür

Dördüncü satır: ve Bursada yukarı hisardaki evlerimden gayri ne ki mülküm varsa cemîin mezkûr camie vakfettim ve İnegöl nahiyesinde İsaviranındaki değirmenim bahçesile ve kâfirlerile ve Engürü ve nahiyesinde Destarlı adlı köyümü ve ol vilâyette ne kadar mezrealarım

Beşinci satır: varsa Tekür pınarındaki üç hissem ki benimdir ve bahçelerim ve ekin yerlerim ve kâfirlerim ve mezkûrları bu camie vakfettim ve kitaplarım tafsil ile vakfettim amma camiden taşra çıkmaya ve Bergamada hasbeten lillâh bir medrese yaptım ve yanında bir hamam yaptım ve Bergamada ne kadar bağlarım ve bahçelerim ve iki

Altıncı satır: değirmenim ki Beküş ovadadır ve değirmenim ki gerisindedir ve Bergamada ne kadar dükkânlarım dükkân yerlerim varsa ve bir çiftlik ki (İvad) İvaz oğlundan aldım adadadır bu mezkûrları Bergamadaki medreseme vakfettim ve Bigada hasbeten lillâh bir cami yaptım yanında bir hamam yapup ol camie vakfettim

Yedinci satır: ve Karahisarda bir cami ve bir medrese yaptım yanında bir hamam ve kârvansaray yaptım ve Saruca beyler adlı köy ve Homed bir çeltik dengi satun aldım bu mezkûrları Karahisardaki cami ve medreseye vakfettim ve cemi vakıflarımı müseccel ettim ve bu vakıfların gallatıadan galyadaki kârvansaray

Kapunun Sol tarafı;

Birinci satır: ve yolundaki köprücüklerdeki hane ve kârvansaray muhtac olduğunca meremmet edeler ve karşı Savaklar adlı köyümü vakfettim ve Edirnede hasbeten lillâh bir mescid yaptım ambarlardan evvel mukataaya verilir

İkinci satır: bağım ve evlerim ki anda vardır yine Fdirnede yaptığım mescide vakfettim ve bunların küllîsi lillâh billâh olsun Allah rahmet itsun ol kişiye ki bu tarihe nazar ide ve okuya vakıf ruhuna dua kıla Allahın lâneti

Üçüncü satır: ve melâikelerin lâneti ve peygamberlerin lâneti ol kişinin üzerine olsun kim bu vakıfların tebdil ve tagyirine kasd ide ve bunların fesadıda mübaşir ola amin ya Rabelâlemin ve vakıfnamemdir

Dördüncü satır: Kullarım benim zamanımda her biri ne yapa geldilerse yine benden sonra onu yapalar ve Kuşaksız oğlu Alâeddin ve Oguz oğlu hacı Ali (yi) nazır kıldım her biri yevmî dörder [1]

Beşinci satır: akça yıla ve bu tarih Muharrem ayının ahirinde yazıldı ki sekiz yüz elli dokuzuncu yıldır şükür Allah evkafı mezkûre üzere cibayet

Altıncı satır: itmek için memlûk Hoşkadem bin Abdullah ve oğlanları ve onlara saiylerile ve vakfa hizmetleri mukabilinde her ne lâzımdır ala bunda kalır bir sözdür [2] beyanı vakıftır **Cera zâlike ve hurire fi Cemayelahır lisene hamse ve sittin ve semanemie**

Tarafımızdan bulunan kütüphane vakfiyesi sureti: [*]

Kıdvet - ül - cazım vel - ekabir hami - l - meali vel - mefahir ül - mahsus biavnillahilkadir - ül - emiri mükerrem ve mü(şiri müfehham Omur bey) = ibni Temir Taş paşa meddallahi ömrühi ve tekabbel hayratihi altmış pare kitapların tefsirden ve hadisde (o) = ve gayrinden ki (adları) zikrolunur dört cilt tefsiri ebülleys türkiye dönmüş bir cilt kısası enbiya = türkçe bir cilt tezkiretülevliya (türkçe) ve bir cilt tıbbünnebi türkçe altı cilt

[1] Bu satır Tdvhit bey tarafından şu tarzda okunmuştur :
" Kullarım benim zamanımda her biri ne yiyegeldilerse yine bundan sonra onu yiyeler ve Kaşakine(?) oğlu . . . . ilâh „

[2] Tevhit bey " . . . her ne lâzımdır illâ bundakiler bir sözdür . . . „ diye okumuştur.

[*] Bu yazıda parantez içindeki gelimeler ikinci nüshasından alınmıştır. = işareti de satır başlarıdır.

siretünnebi türkçe = bir cilt Aşık Paşa divadı bir cilt muhasebe türkçe bir cilt zikrülmevt bir cilt = fıkıh bir cilt merzebanname türkçe bir cilt iksiri seadat türkçe bir cilt mirsadül'ibad = bir cilt sirae - ül - kulup (türkçe) bir cilt bidayet - ül hidaye türkçe bir cilt fütuhi Şam türkçe = bir cilt tâbir türkçe bir cilt Ebülmüslin kıssası türkçe otuz cilt sahihülbuharî = arapca iki cilt menakibi Ebu Hanife arapca üç cilt kâmil - i - (Sına)a arapça = bu zikrolunan kitapları lillah fillah ahiretleriçün ve aziz ca (nlariyçün) vakfettiler ve milklerinden ıhraç ettiler ve badehu giru rücu edüp talep = ettiler Hacı Paşa bin Apdullah bey Hasım olup sultan - il - u (lemane bürhanü - ül - fuzala) şems-ül-islam velmüslimin mevlana hazretlerine arz ettiler = (ve mevlanâ hazretleri) dahi ademi rücu ve tescili vakfa hükmettiler ta vakıf müsec (cel ola ...) oldu = Cemi ulema katında hiç veçhile kabili tebdil ve tagyir ve rucu = (olmıya ve dahi) şart ettilerki bu kitaplar merhum ataları imaret mescidinde (ola anda) kim = şeyh olursa bu kitaplara nazır ve hafız ola talebeden ve (huffazdan ve) = gayrinden bu mescitde ve imaretde kim sakin olursa bu kitaplar (den şartı vakıf) = üzere eminlikle intifa edeler ve bu mekândan gayri yerde olan eh (li ilim) = etmeye meğerki emin kişi (ler) = zâmin ve kefil olalar ve eger kimse zaminsiz ve kefilsiz bu kitaplara tearruz ederse kendü iki cihanda mel'un ve intifaı haram ola ve dahi şart ettilerki kendüleri madamki hayattadır bu kitaplardan seferde ve hazarda intifa edeler ve kendülerden sonra mezkur imarette kim şeyh olursa bu kitaplara daima hıfz ve nazar ede altı ayda bir defa bu kitapları hisap ede bu (mekânda kim sa) kin olursa intifa edüp vakıfın duasına (ley-lü nihar) meşgul olalar (vallahi âlem bissavap)

Bundan sonra daha büyük yazılar ve daha kısa satırlar içinde arapça ifade ile şu cümleyi görüyoruz :

(Vakafelemir) ül - kebir Omur bey binilmerhum Temür - Taş bey = Hasbeten lillah ve taleben limerzatihi ve eşhedü aleyh = (mevlânâ Abdür) rahman bin Hasan fakih ve Sinan bin Ahmet ve Hacı=Ali bin Oguz fi tarihi senetü sebâ ve hamsine semnemie

Tefsirin sonundaki yine arapça bir ifadeden ennefsülcevahir tefsirinden ikinci cildin İznikli Ebülfadıl Musa bin Hacı Hüseyin isminde bir zat tarafından teessif edildiği bildirilmektedir.

Kitabın kenarındaki büyük bir mührün içinde de beş satırda şu yazıları okuyoruz :

Vakafe
Elhac Osman şeyh
efendi bin Mustafa
tekyei Münzevi Merhum
esseyit şeyh Apdullah Nasırı din

İNÖNÜNDEN NOTLAR

Yazan : MUZAFFER ALPER

11 Mayıs 1941 aziz ölülerimizi ziyaret günü. Her yıl olduğu gibi, bu sene de içimize sığmıyan bir fevkalâdelikle çevriliyiz. Çünkü bizleri hür yaşasın diye, bu mukaddes topraklara canlarını feda eden binlerce, on binlerce şehide göz yaşlarımızla — bütün yurt için, hepimiz için — teşekkür edeceğiz ve onlara damarlarımızda dolaşan ayni kanın gürleyişile; bu yurdu dünya durdukça koruyacağımızı icabederse, onlar gibi bizde yine bu toprak için öleceğimizi yeminle söyleyeceğiz ...

***

İşte bu istekle coşarak, Halkevi önünden hareket eden iki otomobil, yola düzüldü. Yeşil Bursanın, yemyeşil yollarından ilerliyoruz. Rast geldiğimiz koyu bir orman gölgeliği veya bir iki dağın el ele vererek meydana getirdikleri çimenli, ağaçlıklı, içinde bülbüller ötüşen köşeciklerinde yeni bir " Ergenekon ,, a hazırlanan yağız çehreli Mehmetcikler ve onların sadık atlarile çadırları göze çarpıyor. Gurur duyarak ilerliyoruz.

Hayli açıldık. Tamamile Bursa ovasındayız. Başaklı ekin tarlaları bizleri tanıyor sanki. Gelincikler en şuh tavurlarile, " Niçin çelenge

bizlerden koymadınız; biz onların koruduğu topraklarda açtık; rengimiz onların sinesinde dalgalanan bayrağa benziyor ve yine döktükleri kanın rengini taşıyoruz ! »

Doğru ! Utanarak yüzümü çeviriyorum.

İlerliyorüz. Her bucakta koyun, kuzu, keçi sürüsü şen şatır dolaşıyor. Baha bu, kırlar da onların işte. Niçin şen olmasınlar, hudutları bekleyen Mehmetciğin süngüleri bir düşman tayyaresi geçirdi mi de ürksünler !

Bir köye yaklaştık ... Gürbüz bir sürü çocuk selâm veriyor, gazete istiyor bizden. Gazete ne yapılır, elbet te okunacak.

Köyde soğuk birer ayran içiyor ayrılıyoruz. Yine tarlalar, yine ekin başakları, yine boy atmakla meşgul yemyeşil ormanlar.

Yamaca tırmanmış ekin tarlalarına bitişik bir virajdan otomobil döndü. Hemen köşeciğe sapanile yaslanıvermiş iri vücutlu, yaşlı bir köylü kadını yanında — tahminime göre — üç tane şen torunu. Belki de babaları askerde. Bana, mana ve sevgi dolu gözlerile " İşte bu tarlalar bizim, onları biz yetiştiriyoruz ! ,, diyorlar.

Yollarda nazarı dikkatimi çeken bir de küçük çobanlar oldu. Galiba köylü bu işte de iş birliği yapmış. Koskoca bir baba, kırlarda hayvanları otlatmayı az bir iş buluyor. Bu vazife küçüklere verilmiş. Çünkü babanın ve annenin daha mühim işleri var.

İneğöldeyiz. Halkevi tarafından karşılandık. Geciktiğimizi söylüyorlar. Anlaşılıyor ki hayli beklemişler. Oradan da bir arkadaş alarak aşıl hedefimize doğru yol aldık. Yine birkaç köy. Yine tarlalarında mes'ut çalışan köylüler. Yine su başlarında bir sürü manda, inek, at çocuk ve kuzular.

Gide gele yol mütehassısı ! olan şöför, otomobilin sarsıntısını bozuk düzen yollara yükletiyor.

Şirin Pazarcıktan, birer limonlu çay içtik; yine yolumuza devam ediyoruz.

Karaköye yakın bir dağ eteğindeyiz. İçine salkım söğütler sarkan pırıltılı bir derecik, gözleri hayrette bırakacak kadar güzel manzaralar yaratıyor. Değişen dekorlar, bana fevkalâde bir filim seyrediyorum

hissini verdi. Ah cennet yurdum. Ne mutlu ki bize, sana malikiz. Bu vatanda her ne şekilde olursa olsun, " Mes'ut değilim !.. ,, diyen fert, muhakkak delidir !

Bozüyüke yaklaşıyoruz. Başı kasketli Bozdağı kendini gösterdi işte. Ormanlardan tomruk taşıyan hususî hatlar ve nihayet şehrin kendisi. Halkevi tarafından karşılanıyoruz. Hepsinin yüzünde tatlı bir misafirperverlik var. Birer birer taktim edildik ve karşılıklı tanışmış bulunuyoruz.

Halkevinin güzel bir bahçesindeyiz, kahvelerimizi içiyoruz. Yanımıza acıyan ayağı tarafını bastonile idare eden mütevazi bir bay geldi. Tam Türk köylüsü misafirperverliği ile bize " Hos geldiniz .. ,, diyor.

Güneşin kızartıları Bozüyüğe son buselerini kondururken, kalkıyoruz. Mimar Sinanın eseri olduğu söylenen ve ciddî bir tamir gören yakındaki camiyi geziyoruz. Deminki bay, bizi bir gölge gibi takip ediyor.

Çok geçmeden bir evin önünde durduk. Epey zamandan beri bizimle gezdiği halde, yalnız bizi dinleyen bastonlu bayın sesi yükseldi. Misafirleri için arkasına kadar açılmış büyük kapıyı göstererek " Buyurun ! ,, diyor.

Girdik. Bizi kaba minderli, sabun kokulu bir odaya aldılar. Temiz giyinmiş birkaç erkek çocuk, ellerimizi sıktı ve babalarının işareti üzerine, yaş sırasına göre, kapının yanındaki sandalyelere oturdular.

Bulunduğumuz ev, Bozüyüğün zenginlerinden bir zatınmış. Anadolunun bütün karakterlerini tasıyan bu yuvada iyi rahat ediyor ve dinleniyoruz.

Artık İnönü ufkuna girdik, ayni havayı kokluyoruz. Konuştuğumuz her mevzuun ana hattı, muhakkak İnönünden, harplerden, düşmanlardan, zulümlerinden yapılmış oluveriyor. O gece, saat yarıma kadar kendimize fikir ziyafetleri çektik, hatıralar anıldı; önemli vak'alar anlatıldı ve yarını beklemek üzere odalarımıza çekildik.

***

Yarın .. O kutlu yarın önce bol ve güler yüzlü güneşiyle yüzü-

müzü aydınlattı. Havada bir mis kokusu var. Dün bu yurt için ölen Mehmetciklerin silâh seslerini, kulaklarımın içinde duyuyorum adeta. Bana en büyük " Hoş geldin ,, i onlar yaptı. Yüklüyüm, mahcubum; bu yurda hakkile lâyık bir evlât olamamaktan korkuyorum ... Bütün benliğimi sarsan birşey var. İçime durmadan biriken istifhamlara cevap verememekten korkuyorum ve nihayet yatan Mehmetciği saygı kusurlarımla incitmekten korkuyorum ...

Otomobilimiz İnönüye yol aldı. Muntazam bir şosayı takip ediyoruz. Güneşin her hüzmesi, bana Mehmedin sarı saçlarından bir teli; güneşin her ışığı, bana Mehmedin sıcak ve pırıltılı gözlerile yurduna bir bakışını; üstünde yürüdüğüm topraklar, onun al kanlarını ve dünyalara bile değişemiyeceğim mukaddes kemiklerini gösteriyor ..

Otomobilin içinde ellerile trapezeye tutunmuş çok derin olan dibe düşüverecekmiş gibi heyecan çeken korkak bir zavallı gibiyim .

Beni boğan bu fevkalâdeliğin sihrile toprağınıda henüz yapılmıyan otomobil tekerleklerine haykırıyorum : " Yavaş, Mehmetciği uyandırma ! uyandırma Mehmedi ! ,, Çünkü, bütün o civarın bir zaman Mehmedin kanlarile sulandığını ve orada bu topraklar için toprağa düşenlerin sayısız denecek kadar fazla olduğunu biliyorum.

Metrestepe karşıdan görülüyor. İşte İnönünün ta kendisi. Gözünde dürbün, eli emir işaretlerile meşgul, ayağı sağa atılmış. Uzun çizmelerinin buzları, ancak zafer güneşile erimeye kunturatlı, yani ancak zaferden sonra sardıkları ayakları bırakacaklar. Yarabbi ne müthiş levha ! İşte ilerledi. Bütün dünkü silâh arkadaşlarını gözlerile okşuyor. Onlar da, İnönüyü yine hürmetle selâmlıyorlar. O gözler o kadar okşayıcı, o kadar yumuşak, o kadar ruha yakın ki Allahtan bir parça sanki. Bu makaddes bakışa bütün ruhumla tapmak istiyorum.

Abidenin kapusundayız. Bizi Bileciğin iki sayın saylavı ve iki öğretmen karşıladılar. Yüzlerce Mehmedin içimi ürperten mezarına kavuştum artık. Ben onlara bakıyor ağlıyorum, onlar bana büyüklük, derinlik, ebedîlik ve yüksekliğin en ulvisini ilham ediyorlar. İşte benim kâbem, bırakın, o kâbe için gözlerimin bütün yaşını boşaltayım !

Merdivenler, çıkıldıkça tanrı evine yaklaşır gibi insanı yükseltiyor.

Sağ ve sol meçhul Mehmetlerin kutsal mezarlarile dolu. Taş merdivenlerin en son basamağından sonra, en yüksek bir vazifede kullanıldığı için mağrur bir mermer sütun. Üzerinde şunlar yazılı :

Ey yolcu, burda şu gördüğün mezar;
Türklerin istiklâl âbidesidir;
Bir gökten bir göğe haykıran rüzgâr;
İnönü cenginin zafer sesidir.

Birinci İnönü	İkinci İnönü
9 Kânunusani 336	27 Mart 337
10	31

Arkama bakızorum, İnönü şehitlerine bağlı bütün yollar, arabalı, atlı, yaya, binlerce halkla dolu. Ufukların da dolu olduğunu görüyorum. Çünkü (18) milyonun ruhu, kalbi bugün burada toplandı. İçlerinde nice gözü yaşlılar var. Bunlar ya oğlunu kaybettigi için, ya nişanlısını bu şehitler ülkesine bağışladığı veya babasını öksüz kalmayı tercih ederek bu topraklar uğruna harcadığı için yahut da ölmeyen ölülerle ayni kanı taşıdığı için duygulu !...

Ebedî ve ezelî gururumuz olan istiklâl marşı, önce Mehmede " kurtardığın topraklar sana benimle, hür olduğunu haber veriyor. Aç gözünü bak ve iftihar duy Mehmet ! ,, Diye çınladı .

İkinci olarak, her iki İnönü harbinde de bulunmuş ve ayni heyecanı yaşamış olan binbaşı Seyfi Çetinsoy inandırıcı sesile içimizin millî tufanını dalgalandırdı ve sözünü dinleyiciler arasında bulunan ve o zaman karnından tehlikeli surette yaralanarak hastahaneye yarı ölü bir şekilde kaldırılan hava komutanımız Zeki paşayı göstermekle ve onu da selâmlamakla bitirdi.

Bunu müteakiben Ankara namına Mecdi Sadir, İstanbuldan profesör Kâzım İsmail, Bursadan Arif Özken, Eskişehirden Cemâl Duru, Kütahyadan Eflâtun Cem, Bilecikten Sadık Akkoyunlu sözlerine devam ettiler. Hepsi de duyarak, benimseyerek bütün varlıklarını bu

uğura feda etmeye hazır samimî bir eda ile İnönü ufkunu çınlattılar.

Son olarak mikrofon başına gelen Bozüyük parti başkanı Nafız Arık, halkı (800) İnönü şehidimizin ölmez ruhları için bir dakika susmağa çağırdı. Yine kulaklarda eski topların sesi çınlıyordu.

Matem marşile gözler son sularını da boşalttılar.

Yaşayan ve yaşayacak olan yurdun bekçisi Mehmet de dünkü yurt koruyucusu ağabeylerini selâmladı ve ayni yolda yürüyeceğine yeminetti ve Türk tayyareleri "Görüyorsun ya ufuklarında bizden başka kimse yok. Sen rahat uyu Mehmet ! ,, diye kanat çırptılar,

MUZAFFER ALPER

SEYAHAT

Yol başlayacak nerdeyse,
Dostlar görünmediler onları
Artık postacıya mı sormalı ?

Arkamdan su dökmediler;
Kapıdan çıkarken
Bunu neye yormalı ?

Yol boyunca boş zaman var,
İnsan yalnız duramıyor.
Hayaller, hayaller kurmalı.

EMİN ÜLGENER

Bursaya gelen Valiler:

İzzet Ahmet Paşa

III

Hakkı Mehmet Paşanın oğludur. 1213 de doğmuştur. Kapucubaşı ve Yeniil Vuyvadası olup Selim Paşa ile Rusya harbinde bulunarak Mirliva ve 1253 de Ferik olarak Ankaraya memur edildi. Oradan Bağdat Feriki ve Ali Rıza paşaya damad, sonra İzmit ve 56 da Adana inzimamile Cidde vali kaymakamı, 285 de Sayda valisi, o sene Kıbrıs muhafızı, 59 da tekrar Adana, 60 da Bolu, 61 de Vezaretle Diyaribekir, 62 de Erzurum, bir ay sonra Sivas valisi olup 63 de azledildi. 64 de Yanya, yedi ay sonra Trablusgarp valisi, 68 de mazul, 69 da Belgrad, 71 de de ikinci defa Yanya, 72 de Trabzon, üç ay sonra Şam valisi, 74 de Meclisi Valâ azası, 75 de ilâveten Trabzon valisi olup 77 de azledildi. 78 de Cidde valisi olup 81 de azolundu. 82 de Konya, 1285 recebinde Hudavendigâr valisi, 84 de tekaüd olup 24 muharrem 1293 de öldü. Haydrrpaşada medfundur. Umuru idareye vakıf, mütteki, salih, sahi, mükrim idi.

Necip Aksop

NOT: Gelecek sayıda dördüncü vali Cevdet paşa yazılacaktır.

Gönderilmemiş Mektuplar: 2

Büyük ümit

Hocam Rami Karula
Sevgi ve hayranlıklarımla..

Yine yoksun işte;
Sevgilim benim,
Benim Miracım.
Şu an;
Sana öyle muhtacım,
Öyle muhtacım ki ..
Her dakika sana hasret
Her dakika sana susuz,
Yine bir gece geçti uykusuz,
Yine sabaha kadar lezzetle konuştuk . .
. . . .
Bana darılma sakın emi ?
Seni kollarında tutmayan uykuyu sevmiyorum,
Ve hattâ seni görmeyen gözlerimi . . .
. . . . . .
" Ne olacak sonumuz „ diyip bakma yüzüme . .
Yine ağlarım billâhi Birtanem,
Göksündeymişim gibi hıçkıra, hıçkıra,
Yine yana yakıla
Göksünde parçalanırım . .
Bu defa beni teselli edecek sen de yoksun.
Bu defa kendime yetmeyen kendim,
Mutlak azabına nasıl tahammül eder ? .
Ah . . . Sevgili . .
Ah . . . Hayır ve şer ! .
Ah . . . Bütün günah ve savaplarımın kâinatı ! . .
Senin için yaşamak ne güzel ! .
Senin rengin ve sesinde,
Senin saadetin ve eleminde
Bulmak hayatı . . .

Sen . . İkiye bölünemeyecek bir dünya,
Sen . . Allahın gördüğü rüya . .
Sen haz,
Sen elem . .
Sen yokluk,
Sen Âlemsin . .
Sende başladı hayatım
Sende bitsin ;
Seninle nihayetlensin bütün güzellikler . .

Demiştin ki,
Daima güzeldir " ilk „ ler . .
Demiştin ki,
En güzel olan " şu an „ ki,
Bir daha geri dönmiyecektir . .
Ne hikmettir,
Ne hikmettirki bir tanem,
Benim dünyaya âsi,
Sana muti nurum;
Gözyaşlarile buna isyan etti . .
Zannettimki hayat bitti . .
Zannettimki :
Ebediyen sönecek nurum . .
Fakat şimdi, daha müsamahakâr düşünebiliyorum .

Ve itiraf edebiliyorum ki; haklısın . .

Söyle sevgili,
Hangi sahil kavuştu ilk dalgasına . .
Söyle Birtanem,
Hangi Şahap döndü semasına . .
Tekrar buldu saadetini hangi Bülbül,
İlk fecri sormadı ömrünce hangi gül ? . .
Hangi bahar solmaktan kurtulabildi ? .
Daima tabiat doğruldu,
İnsan eğildi . .
Daima faniye hükmetti bir kuvvet . .

Fakat :
Öyle doldurdun ki beni " Ruhum! „
Bir fani olduğumdan şüphe ediyorum . .
Ve gönlüm daima tekrar ediyor :
Ümit et . . . . . Ümit et . . .
Ü M İ T E D İ Y O R U M .

İSMET BOZDAĞ

BURSADA MEVLEVİLİK TARİHİNE AİT NOTLAR

Yazan : ZEKİ PINAR

Pınarbaşındaki eski Mevlevihane binasının, şüphe yok ki geniş ve enteresan bir tarihi vardır. Bütün gayretlerimize rağmen, ne bu bina, ne de bu bina içinde geçmiş olan mazinin tarihini aydınlatan veya aydınlatmağa vasıta olacak tek bir esere rastlayamadık.

Müzik, şiir, semağ gibi güzel san'atların üç esas rüknünü, tasavvuf ideolojisi içinde yoğuran, bu Türk menşe'li tarikatın ince rint devrişleri, Yeşil Bursanın manevî duygulara, melankoliye pek uygun olan havası ve güzellikleri içinde kim bilir nasıl bir hayat sürmüşlerdir.

Anadolu din tarihî tetkikatı Bursasız yarım kalır. Bursa tarihi mevlevilik incelenmeden noksan kalır. Bu mevzular üzerinde çalışacak müdekkiklerimize bir yardım olur düşüncesile elimizde bulunan bir şiiri neşretmeyi münasip gördük.

Mevlevihane içindeki büyük binanın kubbesinde. siyah boya ile, daire şeklinde yazılmış bir gazel vardı. 5 — 5 — 939 tarihinde bu tavan nezaretim altında badanalanırken bu şiirin yok olmasını gönlüm istemedi ve kaydettim.

Şüphesiz semağ meclislerinde hep bir ağızdan, belki de neylerin iştirakile şarkı şeklinde terennüm edilmiş olması kuvvetle muhtemel bulunan şiirin şairini maalesef bilmiyoruz. Şiir şudur :

Destur ya Hazreti Mevlâna

Saki - i gülruh ki sergermi şarap eyler sema,
Şevk'a gelmiş çarha girmiş âfitap eyler sema,

Pertev - endaz olalı aksi uzar sâide
Şekl - i fânus - u hayali hep habap eyler sema,

Sen şimarın unutma suphanın zahit heman
Aklın ermez, mevlevîler bîhesap eyler sema,

Nuş edüp sahbay - ı aşkı dest - efsan - ı yarden
Sofî - i aşüfte sermest - i harap eyler sema,

Halet efza olmalıdır işretgah - i kâşanemiz
İltihab - ı şevk ile her şeyh - ü şab eyler sema,

Yaktı afakı şerar - ı âh - ı âşık sanma sen
Şu'le - i cevvale - i tir - i şahap eyler sema,

İtmede tolab - ı nehr (?) dilhıraş
Mevc - i kasır bojgûn pür ıztırap eyler sema,

Kalib - i fersudemiz hatıf - ı yem - i endişede
Mevc - i girdap - veş piç - ü tap eyler sema.

ZEKİ PINAR

OSMAN GAZİ

Uludağ dergisinin 34 üncü sayısının 54 üncü sahifesinde (Bursalı Müellifler ve Şairler) serisine tarih itibarile Osman Gazinin (Hayrullah ve Ata tarihlerile Abdülkadir beyin Bursa Kılavuzundan aldığım bir gazelini naklile başlamıştım .) [1]

Bu menkul gazelin altına Uludağ imzasile yazılan mütaleayı gözden geçirdim. Osman Gazinin tarihi şahsiyetini eski ve yeni bütün tarih kitapları tesbit etmiş olduğundan bu cihet münakaşa ve cevaptan müstağnidir. Ancak Osman Gazinin manzumesi hakkında tarihi vesika gögterilmeksizin yürütülen mütaleanın yerinde olup olmadığını tarih âlimlerinin kıymetli bilgilerile Uludağ dergisinde tevsik ve tebarüz ettirmelerini dilerim.

NECİP AKSOP

---

[1] Hayrullah efendi tarihi C. 2. S. 75

Müşarünileyh Osman Gazinin tabiatı şiğriyeleri dahi vardır. Ancak elfazı her ne kadar kaba görünür ise de manasında adalet ve kişver küşalığına müteallik sözler olmağla bu mahalle teberrüken derc olundu.

Gazel :

Gönül ....

Bursa leyli Rüşdiyei askeriye tarih ve coğrafya hocası Abdülkadir beyin Bursa Kılavuzu S. 55

Osman Şahın bilgisi :

Osman Şah okuyub yazmak bilmezmiş ama (pek çok örneği görüldüğü gibi nice okur yazarlardan daha çok bilgili imiş. Ara sıra beyit de düzmüş. Şu beyit o büyük Hakanın sözlerindendir.)

N. A.

BURSA SURLARI

Yazan :
Tarih Müze Komitesinden
HÜSEYİN KOCABAŞ

Tophaneye giden caddenin sağ tarafında bulunan Okcu Baba türbesinin bulunduğu meydanın cephesini baştan başa kaplayan ve Sülûki zadelere ait konağın dıvarları hakkında sayın Profesör Ernest Manbori ile yaptığım tetkik esnasında profesörün bu dıvarın Bursanın ilk kalelerine ait bakıyyelerden olduğu gibi hattâ Kartacalı Anibalın inşa ettirdiği dıvarlardan bile olması muhtemel bulunduğu hakkındaki kat'i kanaatına, burada cevap vermeyi lüzumlu gördüğümden ve Bursa surlarının kısa tarihçelerini de sırası gelmişken incelemeğe çalışacağım.

Evvelâ bu dıvar 60 — 70 santim kalınlığında büyük kesme taşlardan örülmüş muhkem bir dıvardan başka bir şey değildir. Caddenin karşı kısmındaki surların ise bu dıvar ile hiç bir alâkası bulunmadığı âşikârdır, dıvar iyice incelenirse görülür ki; ortadaki kapı yeri dıvara sonradan açılarak değil, bil'akis dıvar inşa edilirken kapı yerinin ona göre hazırlanması ve bu dıvarın 60 — 70 santimi geçmemesi, her halde bir kale dıvarının haiz olması lâzım gelen evsafların burası ile alâkası bulunmadığına bir delil değilmidir ?

Bina sahiplerinden yaptığım ayrı sorular ise bu dıvarın kendileri

tarafından tamir edildiği gibi, binayı yaptıranın da dıvarı bina ile beraber inşa ettirdiği merkezindedir.

Dıvarın tamirini ben de hatırlamaktayım. Hattâ şimdi dıvarın köşesinde bulunan mermer kaide taşı evvelce karşı burcun önündeki meydanda bir binek taşı gibi durmakta idi, her nasılsa buraya konmuştur.

Hisar mahallesi gibi, kale metrûkâtı taşlarının mebzul bulunduğu bir mahalde böyle kalın taşlarla dıvar yaptırmak her halde külfetli bir iş olmasa gerek. Sonra sayın profesörün iddia ettiği gibi buranın iki bin senelik bir ömüre malik olmadığını şuradan da tahmin etmek mümkündür ki taşların üzerinde bulunması lâzım gelen zamanın aşındırıcı tahribatı bunlarda görülmemektedir.

*
* *

Tarihlerin **Puruza Ak Olimpon** ismini verdikleri İsadan önceki Bursa şehrinin bugünkü Bursa şehrinin yerinde kurulu bulunmadığı da bir hakikattır. Bursanın herhangi köşesini tetkik edecek olursak elimize en eski olarak geçen asarın ancak Bizans devrini asmadığını görürüz. Şu halde eski Bursa nerede ? İşte bu suale cevap vermek o kadar kolay bir iş değil; ben de bu düşünce ile uzun zaman uğraştım, 1932 senesinde Açıkses gazetesinde yazdığım Bursanın Tarihi Kadimi isimli yazılarımda bu mevzua temas etti isem de daha ileri gidememistim. O zamandan beri araştırmalarımla edindiğim malûmata göre eski Bursa şehrinin bulunduğu mevkii, şimdiki Tahtalı ve Çalı küylerinin bulunduğu saha olarak tahmin etmekteyim. Bu geniş yer tamamile Uludağa yaslanmış bir vaziyette olup ilk çağlarda kurulan Site'lerin devamı olan büyük şehirler evsafına tamamile uygun, geniş bir boğazın ağzında ve bu boğazın ortasından akan oldukça büyük bir su, bize o günün şehirciliği için bundan müsait bir yer olamıyacağını hatırlatır. Tahtalı ve Çalı köy arazilerinde bulunan cesim lâhit parçaları, yine o civar köylülerinin çeşme dağarı olarak kullandıkları müteaddit yazılı, şekilli — resimsiz — lâhitler ile bir çok sütun başlıkları, Firiz parçaları dıvar temel enkazları zengin bir şehrin izlerinden başka ne olabilir.

Eski tarihlerin Bursa şehrinin hemen yanı başında böyle ayrı bir

muhteşem şehirden bahsetmemelerine göre, eski Bursanın burası olmasında şüphe kalmaz. Bu sahada yapılacak bir hafriyat her halde esaslı izlerin bulunmasına yarayacağı kanaatindeyim.

Uzun bir şehir hayatını birinci şehirde geçiren ilk Bursalılar, belki Bizans devrinin ilk devrimleri sırasında Uludağ eteklerinin doğusuna doğru akmağa başladılar, bulundukları yerlerden daha verimli, daha sulak ve havadar olan bu kısım, gün geçtikçe kalabalıklaşmağa başlamış, bu yayılış takriben dördüncü, beşinci asırlarda olsa gerek; Hisar ve havalisinde bulunan eserler bunu teyit etmektedir. Şehir kuruluşunda bir sayfiye köyü olmakla beraber ihtiyatın da ihmal edilmediği hissedilmektedir. Bu sahada bir birine muvazi iki boğazın ortasından akan iki dere ile zengin bir pınarın bulunması yeni sakinlerin her halde işlerine daha uygun gelmekte idi. [1]

Şehir evvelâ küçük bir dıvarla çevrili idi. Şimdi bundan iz bile yoktur. Aradan geçen uzun yıllar Bursayı kalabalıklaştırdıkça bu küçük kalenin kifayetsizliği ve bu arada Kılıç Aslan ile haçlıların Anadaluda — Bilhassa bu havalide — ki harpleri esnasında esasen zaif olan Bursa Surlarını tahkim etmek lâzım geldiği zaman terkedilen ilk şehirdeki Hipodromun anfiteatr taşları ile harap olan put perestlik mabetlerinin sütun ve enkazlarından alelacele kaleyi tamir edebilmek gayesile bunlardan istifade edildiğinden Hisardaki surlarda bu izleri görmekteyiz.

Hisar ve havalisinde en eski olarak elimize geçen âsâr sekizinci asrı geçmemektedir. Nerede kaldı ki Anibalin bina ettirdiği veya plânlaştırdığı Bursa Surları burada olabilsin.

Bir çok yerleri yıkılan ve harap olan bu dıvarlar, hariçle irtibatını Yerkapı, Hisarkapı, Kaplıcakapı, Zindankapı, Demirkapı ve Pınarbaşı kapı olmak üzere altı kapıdan temin ederdi. Bu isimler bugüne kadar kullanılmakta olup Yerkapı eski Dabağhanelerin bulunduğu mahaldir, halk arasında Babızemin diye de anılmaktadır. Hisarkapı Tophane caddesinin solundaki sokak başında, Kaplıcakapı Ahmet Vefik paşa hastanesi geçilince Yıldız kahvenin bulunduğu yerde, Zindankapı ile Demirkapı yukarıda Cilimboz deresinin geçtiği semtte, Pı-

---

[1] Çağlayan — Cilimboz deresi ile Gökdere boğazları .

narbaşı kapı ise Maksem tarafına giden yol ağzında idi. Maalesef bugün bu kapılardan hiç birisi mevcut değildir. Kale dıvarını müsavi bölümlerden kucaklayan burçlar ise birçok mimarî tarzlarda inşa edildiği görülür. Bazısı yuvarlak, bazısı beş veya altı, hattâ yedi köşeli olmak üzere bina edilmiş, bunların içinde dört köşe bir sütunu andıranları bile vardır, kalede yukarıda saydığımız kapılardan başka bir çok diğer kapılar daha vardır ki bunlar surlardaki askerî irtibatı tanzim etmek için kullanıldıkları inşa tarzlarından belli olmaktadır. Bu kapıların bir kısmı bugün bile görülmektedir.

Surların bulundukları saha teressübatı suhuriye tabir edilen köfeke taşları kitlelerile kaplı olduğundan kaleler bir kısım yerlerde bu dıvarların perdah edilerek dıvarlaştırılmış şekilleri üzerine işlenmiş ve böylece devam ederek şehri kuşattığı görülür. Hisarın oldukça mühim bir kısmı tabii uçurumlar ile çevrili olduğundan bu taraflara dıvar inşa etmek lüzumu hissedilmemiş, yalnız bu arızalı kısımların üzerleri alçak dıvarlarla örtülüverildiği müşahede edilir.

Bizans harcı denilen ufak kiremit kırıklariyle karıştırılarak hazırlanan bir nevi kireçle işlenen bu dıvarların örülmesinde her cihetten acele edildiği belli olmaktadır. İç geçmeleri temin eden kapı tarafeynleri düzgün satıhlı taşlarla kaplanmış, bu kaplama usulü hemen denebilir ki çok mevzii kalmış, diğer kısımlardaki gelişigüzellik her tarafda göze çarpmaktadır. Yer, yer zamanındaki harplerde açılan gediklerin doldurulduğu da bu sûrların bir çok muhacimlerin hücumuna maruz kaldığına işarettir. Gedikler bazan horasanla örüldüğü gibi bazan da çamurla taşların tıkatılıverildiği görülmektedir.

Gilimboz deresini takiben uzanan dar yolun kenarında yükselen Köfeke kitleleri yontularak tabii bir dıvar haline getirilmiş ve bu işte çalışan Bizanslılardan bazılarının perdah edilmiş yükseklere çizdikleri isimlerden de anlaşılacağı üzere bu dıvarlaştırma işi de o zamanlar başarılarak şehrin bu kısmı da böylece tahkim edilmiş. Bu köfeke tabakanın biraz alçalan kısmının üzerinde inşa edilen ikinci bir sûr, ve bu kısımda kalan küçük bir boşluğa açılan bir iç kapının izleri hâlâ yerinde görülmektedir.

Kalenin bu kısmında iç tarafda dört kalın dıvarla çevrili yerinde yakın zamana kadar Zindan olarak kullanıldığını söylerler. Zindan

kapı isminin bu semte verilmesi ve bu iç kalenin o zamandanberi zindan olarak kullanıldığına deliller dıvarlarda gözükür; yer yer dıvarlara sokulmuş çıraların çıkardığı yağlı isler, sonra da zemine yakın kısımlarda büyük taşların düzgün satıhları üzerine sert bir cisim — belki de çivi — ile gelişi güzel oyulmuş Rumca ve İbranice isimler, yazılar bunu imâ etmektedir. Keza buracıkda bulunan bir taş üzerindeki İbranice yazı, eskiden Bursadan bahseden tarihlere mevzu olacak kadar önem kazandığını Güldestei Riyyazi İrfan Bursa Tarihi isimli Beliğ efendinin kitabında okumaktayız. Bu yazıyı ben de terceme ettirdim. Şöyle denilmektedir :

— Bu kal'anın inşasına yetişemedim, amma Yafesin oğlundan işittim Nuhdan evvelmiş. Bir İbrani hahamının yazdığına şüphe olmayan bu yazı orada ömrünü tüketen bir bunağın uydurduğu saçmalardan başka bir şey olmadığını söylemeğe ne hacet..

***

İste Bursa Sûrları üzerlerinde on iki uzun asrın tarihini yaşatan ve kendinden evvelki medeniyetlerin enkazlarını, izlerini taşımaları itibariyle, tetkike ve görmeğe değer hususiyetler arzetmektedirler.

HÜSEYİN KOCABAŞ

ACI

Gündüzüm gece oldu keder oldu sevincim;
Cehennem alevile tutuştu yandı içim,
Bir günün aydınlığı kalmadı baharımda .

Nasıl uzayan bir ah olmazdı eninlerim,
Bin bir çiçekli günüm kışla karardı benim,
Işık veren güneşim söndü ufuklarımda .

Rabbim yaşamaksa bu, tükendi tahammülüm,
Bir şifasız hastayım; bekliyorum : gel ölüm !.
Anladım hepsi sensin ümidim de, yârım da !.

NEZİHE ÜLGEN

Dasitân - ı Cibal

— Köroğlu'na fatiha —

Ak kağıda kara yazı yazıldı
Ferman çıktı kaç yiğitler hakkına;
Dağlar duman oldu, dümen bozuldu,
Gayri kılıç hasret kalmalı kına.

Dağlara kuruldu hakkın divanı,
Meydan kılıcındır kalemin değil;
Seferber eyledik cümle ihvanı,
Bu dağlar bizimdir alemin değil !

Ölümden öte köy yoktur vesselâm,
Ko dağlar duman olsun, duman olsun !
Bir lâle kızarır elbet ölürsem,
Var kanım dağlara armağan olsun.

Bu dağlar bizimdir gayri ellerin
Ve tanrıya bir can borcumuz vardır;
Koyverin can kuşu uçsun, koyverin
Bizim dağlar gibi burcumuz vardır.

El - 'aman ölümün saltanatından,
Yiğit olan meydan okumalıdır.
Dağların şanına yakışır destan
Lâle lâle kanla yazılmalıdır,

Çok oldu selâmsız sabahsız dağlar,
Dağlar garip kaldı, zar - ü zar kaldı.
Dasitan - ı cibâlden bize parçalar
Ve dağlar ve dağlar ve dağlar kaldı !

M. NİYAZİ AKINCIOĞLU

İZNİK - BURSA

Jeolojik ve Coğrafik tetkik

III

Yazan : Memduh Utku

9 — *Garsak vadisi:*

Garsek suyunun bu gün akmakta olduğu vadi ayni ismi taşıyan derin tabii bir yarmadır. Asıl dar vadi kısmı Yalova yolu ile Yenişehir yolunun birleştiği dar yerden başlar ve 10 kilometro kadar devam ederek Gemlikte nihayet bulur. En geniş yeri 100, en dar yeri de 8 metredir.

Garsak suyunu besleyen yalnız göl suları değildir. Eğer böyle olmuş olsa idi derenin asıl yatağında çök az mikdarda suyun bulunması icab ederdi. Çünkü suyun gölden çıktığı yerde göl ile dere arasında hiç bir irtibat müşahede edilmemektedir. Ancak orada mevcut alüviyonların altından sızıntı şeklinde bir mikdar göl suyu Garsağa akmaktadır. Dereyi esaslı olarak Garsak köyünün bir az garbından geçen ve vadiye de ismini vermiş olan Garsak çayı besler. İlk baharda ve kışın yamaçlardan inen diğer küçük küçük akar suları da zikretmek lâzımdır; böyle olmakla beraber bundan 80 ilâ 100 sene evvel Garsağın tamamen kurumuş olduğu müşahede edilmiştir. Derenin Gemlikte denize vasıl olduğu yerde pek geniş olmıyan bir mansap ovası teşekkül etmiştir ve şehirde kısmen bu düzlük üzerine inşa edilmiştir.

Bu tabii yarmanın tekekkülü için iki fikir ortaya atılabilir :

1) İznik gölü havzası teşekkül ettiği zaman kapalı bir havza vasfını haizdi.

2) Veya İlk teşekkülü sıralarında Marmara ile irtibatı mevcuttu.

1) Bu şekilde düşünecek olursak ilk teşekkülde Garsak vadisinin mevcut olmaması lâzım gelir, Şu halde göl ile Marmara denizi arasında oldukça yüksek silsileler uzanıyordu. Bu takdirde iki kaide seviyesi (a' Marmara, b' İznik gölü) suları çekmekte idi.

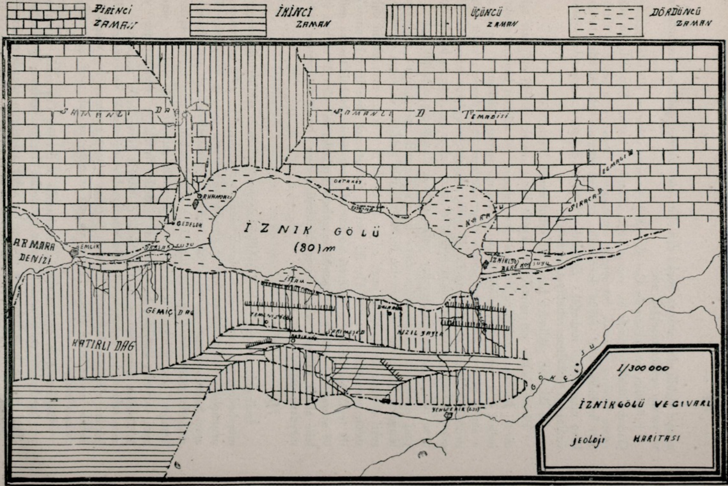
Her iki havzada akan sular şüphesiz yavaş yavaş rici itikâl ile menba noktalarını geritlemeye çalışacaklardır. Fakat kaide seviyesi aşağıda olan her halde itikâl işini daha sür'atle yapacak ve diğer havzaya akan suları musadere (kaptür) edecektir. İşte du suretle Marmaraya akan sular kaide seviyelerinin 80 - 60 metre kadar aşağıda olması yüzünden (şüphesiz bu fark göl seviyesi bidayette daha ziyade idi) İznik gölüne akan suları çalmışlardır.

Evvelce İznik gölüne akan akar suyun tali vadilerindeki istikametlerde bu hadiseyi ispat eder mahiyettedir. Yani onların esas akar suya karıştıkları yerlerdeki vadi ağızları Marmaraya değil İznik gölü havzasına müteveccihtir.

Neticede göl ile Marmara havzası arasında irtibat husule gelmiştir ve İznik gölü havzası da kapalı havza vasfını kaybetmiştir. Göl suları çalındıktan sonra mıntakada tektonik hareketler henüz durmamıştır. Keza yükselme hareketleri devamlı bir surette vukua gelmemiş, zaman zaman sükûn devreleri geçirmiştir. Bu sükûn devrelerinde dere yatağına allüvyon tersib etmiş ve tekrar faaliyet anlarında yatağını kazarak taraça halinde bırakmıştır. Bu taraçaların üç tanesi çok iyi olarak görülmektedir. İkinci ve üçüncü taraçalar arasında mesafe oldukça fazladır, yani bu devrede kazma işi ile sükûn devresi arasındaki zaman birinci devredekinden daha uzun sürmüştür.

Gölün teşekkülünü Miosen veya pliosen başlangıcı olduğu yukarıda söylenmişti; şu halde göl teşekkül ettikten bir müddet sonra kaptür hadisesi vukua gelmiş ve hemen akabinde (dördüncü zaman başlangıcında) birinci taraça teşekkül etmiştir; esasen bu şekilde bozulmamış taraçaların mevcudiyeti ancak son jeoloji devirlerinde husule gelmiş olmakla mümkündür.

2) Tektonik bir havza olarak göl mıntakası teşekkül ettiği zaman göl ile Marmara arasında akar su sisteminin mevcut olduğunu farzedecek olursak, bu takdirde o esnada bu gün Garsak vadisinin yardığı mıntakanın ancak gölden Marmaraya hafif meyilli bir saha olarak bulunduğunu kabul etmek lâzımdır. Eğer mıntakada yavaş yavaş orojenes vücude getiren kışır hareketleri vukua gelecek olursa akar su ile husule gelen avarız arasında bir mücadele olacaktır: Kışır hareketleri akar suları kendilerine intibak ettirmek isterler. Halbuki sular da faaliyetleri dolayısile eski mecralarını muhafaza etmeye çalışırlar; eğer kışır hareketi galib gelirse akar su sistemi bu yeni ve

Birinci
ZAMAN
İkinci
ZAMAN
Üçüncü
ZAMAN
Dördüncü
ZAMAN
D
Temadisi
Orhangazi
Gedelek
İZNİK GÖLÜ
(80) m
Gemlik
ARMARA
DENİZİ
Gemiç Dağ
KATIRLI DAĞ
Kızıl Şayla
Kara Su
Sıraca D.
Elmalı
Bereket Suyu
Göksu
1/300 000
İZNİKGÖLÜ VE CIVARI
jeoloji HARITASI

menşei dahili olan avarıza konkordan olur; eğer akar su galib tse diskordanlar ve yarma vadiler teşekkül eder.

Filhakika mıntakamızda Garsak vadisi sonradan yükselen silsileleri keserek Garsak iltisak boğazını bir yarma vadi şeklinde açmıştır. Şüphesiz bu yükselme hareketi devamlı bir surette olmamıştır. Birinci izah şeklinde olduğu gibi bu halde dahi sükûn devrelerile faaliyet anlarına tekabül eden taraçaların mevcudiyeti icabeder. Şu halde Garsak deresinin antesedanı yarma vadinin teşekkülüne sebebiyet vermiştir.

Bu iki izah şeklinden hangisini kabul etmek lâzımdır?

Birinci halde göl mıntakasını kapalı havza olarak telâkki ettiğimiz takdirde Marmara mailesine dökülen akar suların göl sularını kaptüre edebilmeleri için umkî itikâllerinin nihai safhalarına varmış olduklarını ve ancak o andan itibaren menba noktalarını diğer maileye akan derelere kadar erıştirdiklerini kabul etmek lâzımdır O halde mevcut taraçaların ancak her iki maile arasında irtibatın vukua geldikten sonra tekrar bir esneme hareketinin uzun sükûn devrelerile beraber vukua gelerek bırakılmış olmaları icabeder; yani müsadere hadisesinden sonra bu yükselmenin mevcudiyeti muhakkak lâzımdır. Şu halde yine evvelce iltisakın husule geldiği ve sonra yarma bir şekil aldığını kabul etmek icab ediyor ki bu da bize ikinci izah şeklini daha üstün tutmamızı hatırlatır. Her iki fikri de birleştirerek diyebiliriz ki mıntaka ilk teşekkülünde kaptür hadisesi neticesinde açık deniz ile hali temasa geldi ve sonradan husule gelen umumî yükselme hareketlerine akar su sistemi galebe alarak yatağını yavaş yavaş derinleştirdi ve bu günkü yarma vadiyi meydana getirdi.

10 — Netice:

İznik gölünün gerek şimal sahillerinde gerekse cenub sahillerinde yaptığım müşahedelerden sonra netice olarak şunu söyliyebilirim ki: gölü çeviren arazi umumiyetle mütenevvi karakterler arzeder ve muhtelif jeolojik yaştadırlar Bu arazi heyeti umumiyesile bir çok zemin hareketlerile alt üst olmuş ve şiddetle mültevidir. Filhakika birinci ve ikinci zaman arazisi bir çok faylarla beraber çok disloke bir vaziyet arzederler. Bu sebeple bu arazi her yerde ayni vaziyette değildir; bazı yerlerde şiddetle istihaleye uğramış, yer yer kırılmalara düçar olmuş, bazı yerlerde de tazyik kuvvetlerile milonitize olmuş sahralardan müteşekkildir. Bu arazinin üzerine nümilit ve neojen diskordan olarak yerleşmiştir Bununla beraber üçüncü zamanın bu teşekkülâtı zemin hareketlerine maruz kalmış ve bu sebeple az çok mail bir vaziyet iktisab etmiştir.

Diğer taraftan üçüncü zamanın sonlarında ve dördüncü zamanda mıntakada yer hareketleri durmıyarak bu gün eserlerini bir çok yerlerde gördüğümüz (Bozburun ve boğaziçi) gerek göl gerekse nehir taraçalarını vücude getirmiştir.

Hulâsa mıntaka mebdeinden itibaren zaman zaman kara ve deniz haline gelmiş ve bir çok tektonik hareketlere maruz kalarak bu günkü karışık bünyeyi teşkil etmiştir.

MEMDUH UTKU

ŞAİR BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR TARAFINDAN 15 MAYIS TAYYARE ŞEHİTLERİ TÖRENİNDE OKUNAN ŞİİR VE İRAD EDİLEN HİTABEDİR.

Sayende yaşıyanlar bugün sana kul; Şehit!
Seni görmiye geldik, in; kalk; gel meçhul şehit!
Kımıldan, yaklaş bize ve bağrımıza yaslan.
Her yiğitin gönlünde yatar - derler - bir arslan;
Hepimizin gönlünde çırpınıyor kanadın.
Sana gökte değecek gibi şimdi her alın;
Tabutunu taşıyor gibi şimdi her omuz;
On yedi milyon birden alnından öpüyoruz.
Bozkır her zamankinden alımlı, süslü, sıcak;
Ruhum gökten inecek; ruhum, yerden çıkacak.
Ardınızdan geliyor topraktaki yiğitler;
Sizinle dopdoluyuz, şehitler, ey şehitler!
Bizde de aynı iman, aynı hamle, aynı hız:
Size lâyık bir vatan yapmak davâsındayız.

Ey eski kavgalardan gazi çıkanlar. Ey yeniden gazi veya şehit olmak için firsat kollıyanlar! Aziz şehitlerin mânevî huzuruna hoş geldiniz. Sokulunuz. Düşününüz. Biliniz ki büyük ölülerle yanyana, başbaşasınız. Hayal edin, fark edin ki; omuzunuzda görünmiyen bir ağırlık var, kulağınıza nerede ise görünmez ağızlar bir şeyler fısıldayacaklar. Şehitlerin havasındayız. Ey göklerin, yerlerin ve denizlerin şehitleri! Büyük ölüler ve ey büyük ölülerin en büyüğü Atatürk!

Bugün sizin huznrunuzda baş eğmeğe, size imrendiğimizi ifade etmeğe, sizin saflarınızı boş bırakmadığımızı bildirmeğe toplandık. Sizin için dövünmiye değil, sizinle övünmiye geldik. Keşke fırsat düşse de sizler gibi büyük maksatlar uğrunda çarpışabilsek, Size benziyebilsek ah!..

Size imreniyoruz, aziz şehitler, size imreniyoruz:

Gündelik işler, çapraşık kaygılar, bayağı eğlenceler ortasında bir fânînin baştan malûm ve bastan aşağı silik hayatını sürüp gitmektense; bir kere olsun, bir büyük işe yaramak, bir kere olsun insanlığı ve türklüğü tam hak etmek ve ondan sonra ya vicdan huzuriyle bir köşede yere inmiş bir ilâh gibi yaşamak, ya da büyük şevkin alevinde pervaneler gibi yanıp, düşüp yok oluvermek:

Size imreniyoruz aziz şehitler, size imreniyoruz.

Korkan, sinen, bocalayan, dönen bizden değildir. Biz Türküz: Ya müstakil ve insanca yaşarız, ya kahramanlar ve ilâhlar gibi dövüşür ölürüz.

Tanrım! Tanrım! Bizim canımızı rahat döşeğimizde alma; bizi kuruyan bataklıkta ölüveren solucana benzetme; bize ölümü ne zaman istersen o zaman; fakat bir dâva güderken, bir işe yararken nasib et.

Biz gündelik adamlar değiliz; biz büyük dâvaların insanlarıyız. Biz vatan bekçileri, istiklâlin âşıkları, Atatürk'ün çocukları ve İnönü'nün neferleriyiz.

Büyük ölüler; aziz ölüler! Şimdi sizin huzurunuzda tekrar and içiyoruz. Emanetlerinizi hakkiyle, tamamiyle koruyacağız. Atatürk, Atatürk! Yattığın toprakları düşman ayaklara çiğnetmiyeceğiz.

«Şuna karşı durulur mu; buna karşı gelinir mi» diye korkak, bayağı, mel'ûn mantık hesabı yapıp şaşıranlar, bizde yoktur, bizden değildir; Türk değildir. Her şeye, her şeye, gökten ilâhlar inse, yerden yanardağlar yürüse, dünyanın bütün çelikleri ve çarkları harekete gelse, istiklâlimizi ve vatanımızı hedef alan her şeye karşı koyacağız. Karşı koymak için yeminliyiz, hazırız.

Yeminli demek, hazır demek de fazla; insan ezelî kararı ve insiyakı olmıyan bir şey için yeniden yemin eder ve kendini hazırlar. Bizim istiklâli ve vatanı korumak, eski âdetimiz, bir kelime ile: tabiatımızdır. İstesek bile bunu bırakamayız. İnsan Türk olur da Türk tabiatını nasıl

bırakabilir! Büyükler aziz büyükler! Çetin, çok çetin kararlar vereceğiniz dakika gelirse, içiniz bir lâhza titremesin, aklınızdan bir kerecik (acaba) geçmesin. Yeryüzünde hiç bir millet — şu son aylarda kahramanca dövüşen komşularımız da dahil — hiç bir millet istiklâlini ve insanlık haklarını korumakta Türk milleti kadar kahraman, anûd, mukavim ve metin olamaz.

Onbeş yirmi yıl önce bütün mazlûm milletlere kalkınışın, toparlanışın, kurtuluşun örneğini vermiştik. Hem kendinin, hem bütün insanlığın büyük ve asîl davalarına öncü olmak, Türk milletinin başında bir şan ve şeref tacı gibi ebediyen parlıyacaktır. İcap ederse yeniden bir daha zulüm ve tecavüze uğrıyan milletlere kurtuluş örneği olmasını biliriz, Bütün dünyaya çıkar yolu bir daha göstermesini biliriz. Dünyanın duvarına ateşten ve kandan harflerle istikbalin ulvî hakikatini yazmasını biliriz.

Atatürk! Atatürk! Bugünlerde büyük nutkunda gençliğe hitap ettiğin ve göz yaşlarınla inşad ettiğin son satırları bir daha, bir daha okuyoruz. Hiç bir zaman o âmansız, o çetin hale düşmiyeceğiz; fakat düşsek de gene bize tenbih ettiğin gibi her şeye karşı koymasını, damarlarımızdaki asîl kandan kuvvet almasını, kalkınmasını ve kurtulmasını bileceğiz.

İn göklerden ve öp bir bir alnımızdan bizi. Biz sensiz değiliz. Gönlümüzde sen varsın ve başımızda İnönü var. Âdet olsun diye söylemiyorum; şehitlerin huzurunda riyakârlık er geç çarpılır. İcap ederse yeni bir mücadeleyi sensiz, Atatürksüz de başaracağız. Bu ikinci cihan harbinin sonunda da; Türkiye, katılsın katılmasın, alnı ak hakları mahfuz ve muzaffer çıkacaktır.

İnönü! Emrindeyiz, safındayız, hazırız; gözünün içine bakıyoruz. Büyükler, aziz büyükler! Görmüyor musunuz? Millet gözünüzün içine bakıyor; haydi dediğiniz an, on yedi milyon yaydan çıkan tek ok gibi fırlayacaktır. Ve hedefini muhakkak bulacak, muhakkak delecek, muhakkak devirecektir.

Behçet Kemal Çağlar

BUGÜNKÜ BURSA SULARI

III

İhsan Uzer
Belediye Su Fen Memuru

Menbaların bulunduğu yer funduklık ve zümrüt yeşilliktir. Şimale doğru durduğunuz zaman Bursa mükemmelen gözükür. Menbalara yakın bir çok harabelere rastlanır, burada eski bir yurt olması çok muhtemeldir.

Bay Hâsip :

Bir kez içmekle toyulmazdı (Omurbey) suyunu
Bu da bir emri âciptir anı kıl istisna. diyor.

14 — Gümüş Suyu :

Bu su bir kaynaktan ibaret değildir. Asıl menba 720 rakımda ve (Gökdere) mecrasının şarkında Gümüş deresinin garbındadır. Uludağ kestirme yaya yolu olan (Dik tekir) yolu üzerinde (Buzcular çeşmesi) nam mahalden cenuba doğru ilerleyince yolda bir çeşmeye rast gelinir.

İşte bu çeşmenin karşısında menba mükemmelen görülmektedir. Menbadan çıkan su bu çeşmeye dökülür. Çeşmeye gelen diğer men-

balarla birleşir ve Buzcular çeşmesinden geçerek (Baba Ayvaz) taksimine buradan da Mollaarap taksiminden (Teferüç) su deposuna gelir.

Gayet iyi olan bu su eskiden künk tesisatla şehrin şark kısmına gelirdi. 1930 da yeni yapılan fenni tesisata raptedilince künk yolları terkedilmiştir. Mıkyası ma dereeesi 3 dür.

Bay Hâsip Gümüş suyu hakkında :

Ele girseydi (Gümüş suyu) eğer bir kerre,
Anı israf yere harç mı ederdim aslâ.

Dediğine göre bu suyun kıymetini anlamak kâfidir.

15 — Acem pınarı :

Uludağ yaya yolundan Diktekir mevkiine geldiğimiz zaman bir küçük düzlüğe geliriz. Soldaki yol (Diktekire) sağdaki yol (Yantekire) sarar. Yantekire sapmadan sağda küçük bir patika vardır. Bu patika (Şaban deresine) gider. İşte (Acempınarı) bu yolun sol tarafında ve kaya dibinde çıkmaktadır. Olukla dereyi kateder ve künk tesisatla Gümüş suyu hattına birleşir. Rakımı 1100 kadardır.

16 — Yantekir :

Bu su da Yantekirden gelmekte ve Gümüş suyu hattına birleşmektedir.

17 — Senaber dibi :

Acem pınarının dereyi katettiği yerden (kavuşuğa) doğru gelirken sol taraftadır. Kavuşuğa 50 metre yukardadır. Menba civarında bir çok senaber ağacı vardır.

18 — Çadır yeri :

Yantekir menbaının 100 metre garbındadır. Yakınlarında tek tük çam ağaçları vardır. Gümüş hattına birleşır.

19 — Şaban dere :

Uludağ yaya yolunla Diktekir, Yantekir mevkilerine gelince sağdaki dere (Şaban dere) dir. Dereyi garba doğru takip edersek iki şellâleden geçtikten sonra solda sık bir gürgen ağaçlığı ve bir kaya görürüz. İşte asıl menba buradan çıkmakta ve dereye akmaktadır. Gayri muntazam bir şekilde yapılan bir kumluğa yarım, yamalak dökülen bu su derenin şarkına geçer geçmez künge girer ve bu tesisatla

ve patika yolu takiple yolda (Kürkcü Sergis çeşmesine) buradan (Kavuşuğa) dökülür, kavuşukta diğer sularla birleşir ileride Gümüş-suyu hattına dökülür.

20 — **Saraç pınarı :**

Gümüşsuyu hattına birleşen bu en yüksek çeşme yakınlarındadır.

21 — **Ahmet oğlu :**

Gümüşsuyu menbaına yakındır. Fundalık içerisinde çıkmaktadır. Az miktardadır. Gümüş hattına birleşir.

22 — **Taş kumluk :**

Gümüş suyu maslağından Buzcular çeşmesine gelirken (Yüksek çeşme) ye 60 metre kadar mesafede ve şarktadır. Menba önünde taştan bir kumluk olan bu su da Gümüş suyu hattına birleşir.

23 — **Mürverli pınar :**

Senaber dibi menbaı Acem pınarı hattına birleştikten sonra 50 metre ileride sağda büyük bir kaya altından çıkmakta ve (Kavuşak-ta) Şaban dere ana hattına birleşmektedir.

24 — **Gizli Budak :**

Gümüş suyu menbaının karşısında ve maslağa 10 metre yukarıda-dır. Gümüş hatıtna birleşir.

25 — **Han yeri :**

Uludağ yaya yolunun Diktekir mevkiine varmadan sağdaki patika altındadır. Menbaın bulunduğu yer seuaberliktir. Garba doğru bak-tığınız zaman orta burun ve ileride (Gökdere mecrası) görülmek-tedir.

26 — **Bataklı pınar :**

Gümüş deresinin sağındadır. Gümüş deresine dökülür.

27 — **Gümüş dere :**

Bu derenin suyu Bataklı pınarla birleşerek Gümüş suyu hattına akmaktadır.

28 — **Orta pınar :**

Gümüş suyu hattının yüksek çeşme ile yer çeşme arasında yolda birleşir.

Gümüş suyuna birleşen yukarda saydığımız 14 menba yolda adlarını öğrenemediğim daha 5 menbaı da alarak Uludağ yaya yolu - dik tekir yolu - üzerinde (Buzcular çeşmesine) buradan Bursanın şimaline doğru ilerleyerek 542 rakımda (Baba Ayvaz) taksimine dökülür. Bu maslağa dökülen diğer (Yeğni, Müftü) sularile birleşir (Mollaarap taksimine) gelir. Bu taksimde Omurbey suyunu da alarak (Teferrüç) su deposuna dökülür.

Baba Ayvaz taksiminden depoya kadar demir borudur, yine baba ayvaz taksiminden (Temenyeri) nde (Cumhuriyet köşküne ve buradan Misafirhaneye) ayrı bir hat vardır. Tesisat demir borudur.

(Gümüş suyunu harman ettiğimiz zaman tahlil neticesinde mikyası ma derecesi 4 buçuk olarak bulunmuştur.)

29 — **Müftü suyu**:

Asıl kaynağı Gökderenin şarkında Gümüş deresinin şimalinde Yeğni deresinin cenubunda ve (Yapraklı yol) nam mevkidedir. 7 budağı vardır. 795 rakımda bulunan menba 820 rakımdan bir kol daha gelmektedir. Menba pateka yolun solunda ve kayanın altındadır. Menbadan şimale doğru künk yolunu takip ederken 200 metre geldikte üstü açık bir (dağara) rast geliriz. Bu dağara cenuptan ikinci bir su hattı gelmekte ve burada birlesmektedir.

Buradan yine şimale ve pateka yolu takıben 350 metre gittikte yer altında bir (küp) e rastlarız. Bu küp kumluk vazifesini görmektedir. Virajı döndükten sonra (Yeğni deresini) kateder ve bu sudan da bir mikdar alarak yol devam eder ve (Keçi yatağı) mevkiindeki (dağara) ve yine pateka yolu takiben (Gıcır büklüm) mevkiine ve nihayet (Koca Göçük) mevkiini tehlikeli bir şekilde geçerek 743 rakımda (Çallı çeşme) taksimine dökülür. Bu taksimde (Yeğni suyu) ile birleşerek 650 rakımdaki (Baba Ayvaz) taksimine buradan (Gümüş suyu) ile birleşirek (Molla arap) taksiminde Omur bey suyunu da alarak (Teferrüç) su deposuna gelir.

Müftü suyu güzergâhının manzarasına doyulmaz. Gökderenin Şaban dere ile birleştiği yer ve (Orta burun) ve Elma çukuru köyü yolları (Kavak suları) havzası mükemmelen gözükmektedir.

Mikyası ma derecesi (3) olan bu su eskiden yine Bursaya gelmekte idi. Harap olmuş künk yollarına ve mahallât arasında ve evlerde çeşmelerine tesadüf edilmektedir.

1267 senesinde Trabzonda Ahmet bin Abdurrahman tarafından istinsah edilen ve Halvetî şeyhi Ahmed Gazzi zade Abdüllâtifin (Ravzatil müflihûn) adlı eserinde bu su hakkında şu malûmata rast-

lanmaktadır:

(Bu su nemezgâh üzerinde Müftü Abdülaziz efendi bulup şehre getirdi. Setbaşında Müftü efendi konağı önünde ceryan eder. Mahallâti cümle musluk ile devr ve ırva ederek Deveciler merkadi önünde kendi merkadi karşısına iner.) denilmektedir.

Setbaşı tarafına bu suyun indiğine kâfi delil var ise de Bu gün (park ve çocuk bahçesi) ne kalbolunan Deveciler kabristanlığında ne Müftü Abdülaziz efendinin merkadi ve ne de civarında çeşme harabesine tesadüf edilmemektedir.

Yine gyni kitapta Müftü Abdülaziz efendinin kaleminden çıkmış bu su hakkındaki beyitlerinden de bahsetmek isterim.

(Bu su Bursaya iki saat mesafeden getirilmiştir. Cami kebir yanında yaptırmış olduğu çeşmenin kitabesinde şu beyitler vardır. Bu beyitler bizzat Abdülaziz efendinindir:

Abdi âsi Aziz miskinin
Eşki çeşmiyle geldi şehre bu su,
Nice su âbı kevser âbı ayındır,
Pakü bâridü lezizü anberbu,
Şehriçi çeşmelerle zeyn oldu,
Halkı siyrab eyledi her su,
Umarım ruhu vâkıfı ide yâd
Nûş idüp eyleyenler auda vuzu
Hâtifi kudsî dedi tarihin
Bâd rahmet beruhı vâkıf o.
1065

diye yâd etmektedir.

120 yıl önce Bay Hasipte:

Müftü suyunun olur olmaz suya tercih edemem,
Hele şerice sudur iç ve aleyhil fetvâ.

diye yazmaktadır.

Abdülaziz efiendinin Cami kebir civarında yaptırmış olduğu çeşme kitabelerine bugün tesadüf edilememektedir.

30 — Yeğni suyu:

Gökderenin ve Müftü suyunun şarkında ve Gümüş suyu yolunun

garbında ve (Keçi yatağı) mevkii başlarındadır.

Menba şarktan garbe doğru (yeğni deresi) boyunca gelirken (Küçük göçük) mevkiinde şimale kıvrılır. Küçük göçükten gelen üç meebaı da alarak ileride 2,00 X 2,00 eb'adında üstü açık bir havuza rast geliriz. B·rası (Havuzlar başı) namile anılır. Havuzun garbındaki pateka yol Müftü suyu yoluna iner.

Havuzlar başından yine cenuba doğru su yolunu takiple (Büyük göçüğün) 30 metre üstünden geçerek (Çallı çeşme) taksimine dökülür. Bu maslakta Müftü suyu ile birleşir. Ve nihayet teferrüç su deposuna gelir.

Su güzergâhı fundalık ve Müftü suyu manzarasından daha iyidir.

Gökdere vadisi pek muhteşem bir şekilde gözükür.

Mikyası ma derecesi 3,5 olan bu su eskiden şehrin (Temen yeri) mevkii ve cıvarlarna gelirdi. Yeni yapılan tesisat dolayısile künk yolları terk edilmiştir.

Bay Hasip bu su için de:

Hâzimü mu'tedilü müdrir olan (Yeni) sudur,
Zevk bahş olur ağır kahve yerine hakka.

demektedir.

31 — Yapraklı pınar:

Müftü suyu hattına (Keçi yatağı) mevkiinde birleşir. Küçük bır koldur.

32 — Havuzlar başı:

Yeğni suyunun (Havuzlar mevkii) yakınlarındır.

33 — Emirsultan Göl suyu :

Sarı alan düzündedir. Yazın az kışın çoktur. İstifade edilmez.

34 — Sarı alan:

Uludağın garp versanlarından çıkan ve Zobran derenin garbından geçerek şarkta 1670 garpta 1636 rakımlı tepenin arasından süzülerek büyük bir şelâle yaparak 848 rakımdaki (Gülpınar) menbaının 30 metre şarkından Kaplıkaya deresine birleşir.

Mikyası ma derecesi 2 olan bu sudan yazın Gülpınar suyuna bir mikdar alınmak suretile istifade edilir.

35 — Zobran dere:

Bursanın cenubunda ve Uludağın 2018 ve 2014 rakımlarından gelen vadi suları ve menbaları ile Kız pınarlar deresinin cenubunda 2004 rakımdaki suları da toplayarak 1795 rakımda (Çoban kaya) nın garbında ve 1704 rakımda 1970 ve 1874 ve 1750 rakımlardan gelen (Kız pınarlar) sularile birleşerek 1652 rakımlı tepenin şarkında (Kaplıkaya deresi) namını alarak Bursa ovasına iner.

Zobran derenin baş taraflarına (Küçük balıklı) deresi de denir. Dere mecrası tarif edilmiyecek şekilde güzel ve manzarasına doyulmaz. (Ala balık) mebzuldür. Küçük küçük (Şelâle) lere sık, sık tesadüf edilir. Suyun mikyası ma derecesi yarımdır.

36 — Kız pınarlar:

Sarıaln deresinin cenubunda ve Zobran derenin garbındadır. 1970 rakımdan başlayarak yolda bir kaç menbaı da toplayarak 1704 rakımda ve (Çoban kaya) garbında Zobran dereye birleşir. Menba civarı çamlık ve zümrüt yeşilliktir. Mikyası ma derecesi 1/2 dir.

37 — Kırk pınarlar:

Uludağ Balıklı derenin garbında 2120 ve 2098 rakımlardan çıkan bu su 1850 rakımlarında Balıklı dereye dökülür.

Menbaların bulunduğu yer ve civarının güzelliğini anlatamam. Burası ayni zamanda yayladır. Bir çok mandıralar ve (Haranın koyunları) burada yaz mevsiminde barınmakta ve yetişmektedir.

Müthiş Alabalık vardır. Mikyası ma derecesi 1/2 dir. Bu su fenni tesisatla şehre getirilmesi kararlaştırılmış ve proje keşifleri hazırlanmıştır.

38 — Balıklı dere:

Uludağ Zobran derenin şarkından akan bu su bir çok menbaları toplayarak Kaplı kayanın şarkından Bursa ovasına iner.

Menbaların bulundukları yerler Uludağın 2280 rakımlı tepesinin ve (Tabut kaya) nam mahallin garbındadır. Dere şimale doğru ilerlerken şarktan 2080 rakımdaki suları ve garptan 2120 ve 2098 rakımdaki (Kırk pınarlar yaylası) sularını toplayarak 1855 rakımda (mandranın) yanından geçerek şarkta 1888 ve 1881 rakımdan gelen suları da kucaklayarak garpta 1795 rakımlı (Çoban kaya) nın şar-

kından ve (Sultan selim senaberliği) mevkiinin yanından ve (Softa bogan) mevkiinin içinden Bursa ovasına gider.

Bu su bas taraflarda (Dombay çukuru) veyahut (Kırk pınarlar) suyu namile yad edilir. Manzalarına doyulmaz. Alabalık çoktur. M k-yası ma derecesi 3.1/2 dur.

39 — **Orta burun deresi:**

Gökdere mecrasının cenubunda ve (Orta burun) tepesinin şarkında ve yan tekirin garbından akan bu su (Şaban dere) ile birleşerek Müftc suy su havzasının garbından Gökdereye birleşir.

40 — **Dudak donduran:**

Uludağ yaya yolu ve Dik tekir mevkiinin başındadir. Az mikdardadır. Küçük bir çeşmesi vardır. Uludağa çıkan mutlaka burada istirahat eder ve bu sudan içer. Yarım derecedir.

41 — **Sahracı pınarı:**

Uludağ (Çoban kaya) mevkiinin şarkında ve (Sultan Selim senaberliği veya Dombay çukuru) mevkiindedir.

Balıklı dere 30 metre şarkında geçer.

Sık bir senaberliğin içinden gelen bu su mikyası ma derecesi yarımdır. Yaz aylarında Bursadan buraya gelip çadır kuranların adedi pek çoktur.

Küçük bir oluktan akan bu su civarındaki kayalarda ziyaretcilerin imzaları hâk edilmiştir.

42 — **Ayı pınarı:**

Uludeğ yaya yolu üzerinde 950 rakımlarda yolda (Acı elma çesmesine) varınca garba doğru bir pateka ayrılır ve 50 metre sonra cenuba doğru dönerek ilerler, yolda büyük bir kayaya rastlarız. İşte menba buradadır. Suyun gürültüsü pek yakınlarından işitilir. Eskiden bu su (Yeğni) suyuna birleşirmiş. Yollarda künk metrûkâtına tesadüf edilmektedir.

Menbaın alt taraflarında Gümüş suyu gecmektedir. Burası su havzası sayılır. Yolda 6 menba daha vardır. Adlarının öğrenemedim. Menbaın bulunduğu yer 995 rakımdadır. Mikyası ma dereeesi 2 dir.

KÜŞTERİ

II

Mehmed Küşteri, İranın Küşter kasabasında doğmuş sonra Bursaya gelip 802 de ölmüştür. O tarihte Orhan camii bahçesi (Atatürk caddesinde Tayyare Sineması) karşısındaki 63 numaralı evin altında medfundur. Hayal Piri Şeyh Mehmed Küşterinin Gülşen adında manzum bir telifi olup bu beyit ondan bir nümunedir.

Ademsin ol ademde sâkin . Yolumız Vacibe malûmu mümkin

Bu vesile ile Karagözün Çekirge yolunda iken şimdi Belediyece güzel bir park haline getirilen ve işgal zamanında kırılan Mezar taşındaki kitabeyi de bir hatıra olarak naklediyorum . [*]

Nakşi sun'un remzeder hüsnünde ruyet perdesi
Hacei hükmü ezeldendir hakikat perdesi
Seyreti surette mümkündür temaşa eylemek
Hail olmaz ayni irfana basiret perdesi
Her neye im'an ile baksan olur iş aşikâr
Bu hayali âlemi gözden geçirmektir hüner
Nice Karagözleri mahvetti basiret perdesi
Şem'i aşki yandırub tasviri cisminden geçen
Ademi amed şüd etmekte azimet perdesi
Hangi akse iltica etsen fena bulmaz aceba
Uynatan üstadı gör kurmuş muhabbet perdesi
Dergehi âli abada müstekim ol Küşteri
Gösterir vahdet ilin kalktıkda kesret perdesi

Mevlûdî Süleyman Çelebi

III

Mevlevidir. Yıldırıma imam, Şehzade Emir Süleymana nedim ve musahib olmuştur. Şair ve münşii kadimdir. 812 de ölüp Çekirge yolunda Dağınıkserviler mezarlığında medfundur. Doğumda, düğünde, ölümde her yerde okunan Mevlûdu bu zat yazmıştır. Okunan Mevlûdler muhtelif ve bir kısımı ilâvelidir. En doğrusu Bursalı Riza efendinin 1339 da Evkafı İslâmiye matbaasında beşinci defa (Musahhah Mevlidi şerif) adile basılan eseridir. Bu yüksek ve sehli mümteni olan eser mufassal ve herkesin malûmu olduğu için aynen yazılmamıştır.

NECİP AKSOP

---

[*] Necip Aksop tarafından Şeyh Güşteriye ait olduğu tesbitedilen ve bazı yerlerde Küşteriye isnat edildiği söylenen Karagözün mezar kitabesi Kemteriye aittir. Bazı yerlerinde istinsah hataları olan bu kitabenin taşı elyevm müzede ve kırık olduğundan 5 ve 6 ıncı satırların arasına girmesi icap eden mısralar bulunamamıştır. Neşrinde fayda gördüğümüz bu kitabeyi sunarken tam ve sıhhatli bir kopyasının müze müdürlüğünce araştırılmasını temenni ederiz.

ULUDAĞ

Hikâye :

MANEVÎ HUZUR

Yazan : R. Necmi Şarsu

Anne kuş yavru kuşa anlatıyordu: " Manevi huzur nedir bilirmisin Çocuğum;

Bütün güzelliklerin pençeresidir. O olmayınca hayalinde süslediğin yeşil ormanlara, mor ve mavi dağlara kavuşmanın imkânı yoktur. Bütün güzellikler yanlız manevi huzurun penceresinden bakanlara görünür.

Yavru kuş annesinin bu filozofca sözlerine başını kanatlarının ve gümüşi parlak tüylerinin arasında saklıyarak gülüyordu. Belli ki bir şey anlamıyordu. Çünkü yavru kuşun yumurtadan çıktığı gündenberi bir derdi vardı: Bu iklimden uzaklaşmak.

Yaşadıkları yer suları, yeşilliği az, dağları çıplak bir memleketti. O hayalinde tasavvur ettiği ve ihtiyar tecrübeli kuşlardan işittiği yeşillikler diyarına gitmek istiyordu

Nihayet annesi çocuğunun ağlayışına, feryatlarına dayanamadı. Bir sabah güneş doğmadan, suları az, dağları çıplak ve yeşilliği olmıyan bu memleketten meçhul bir semte doğru uçtular.

Yolda geceler gündüzler oldu. Ay, defalarca alçaldı ve yükseldi

Onlar mütemadiyen uçuyorlardı. Yavru kuş hayalinin vadettiği memleketin böyle uzadığını, adeta ondan kaçtığını gördükçe içi şüphe ile sızlıyor, gözleri nemleniyordu ve gözlerinde yaşlar biriktikçe annesinin bir zamanlar söylediği sözlerden gizli hakikatler sezer gibi oluyordu. Fakat herşeye rağ-

men uçtular. Zira rüzgârların esişinden son baharın uzaklarda olmadığını anlamışlardı. İlk yeşillik diyarında kalmıya karar verdiler. Ama bu yeşilliğe kavuşmak için yine günlerce ve aylarca uçtular .. Nihayet bir memlekete gelmişlerdi. Buraya henüz son baharın nefesi değmemişti Her yaprak yeşil ve canlı, sular taze ve köpüklüydü. Hele ormanı görülecek şeydi doğrusu. Hemen her iklimin yeşilliği ve meyvesi vardır Fakat Allah nedense şu ormanı imtiyazlı yaratmıştı.

Kendilerine yuva yapmak lüzumunu hissetmediler. Çünkü burada hilkatten her ağaçta bir kuş yuvası, her çiçekte bir kelebeğin barınmasına mahsus yerler vardır. Yavru kuş saadetten çıldıracak gibiydi Bazı akşamlar orman konserlerine iştirâk ediyor, sabahları da güneşin doğuşunu seyretmek için ilerdeki dağların zirvelerine kadar uçuyordu. Siz kuşların hayatını bilmezsiniz, onlarda ne garip âdetler vardır!

İşte yavru kuş ta, her sabah güneşin doğduğunu ilk önce görmekten büyük bir zevk duyardı Çünkü güneş doğduktan sonra başlıyan orman senfonilerinin üvertürünü besteleyen oydu. Hatta bu yüzden kendi akranları arasında şöhret bile yapmıştı! Herşeyin bir sonu vardır. Yavru kuşun saadeti öyle uzun sürmedi. Çünkü annesi hastalanmıştı. Tüyleri dökülmiye başlamış, bunun altından yer yer buruşuk ve esmer bir ten çıkmıştı. Felâket felâketi takip eder derler; Bir sabah senfonisinden annesinin yanına döndüğü zaman onu ölmüş ve katılaşmış bulmuş. Felâkete -insanlarda olduğu gibi- ilk önce inanmak istemedi. Sonra inandı ve hatta unuttu da. Yine yavru kuş konserlerine devam etmiye başladı.

Artık bu iklimin yerlisi olmuştu. Musikideki şöhretinden dolayı diğer kuşlar arasında itibarı da vardı, Bir sabah yine dağlara doğru güneşin doğduğunu müjdelemek için giderken insanların atmaca diye tavsif ettiği kuşların hücumuna maruz kaldı. Tüylerini ve kanatlarından birisini bu mücadelede bıraktıktan sonra bir çalının dikenleri altında saklanmak suretile güç kurtulabildi. Yavru kuşun her yeri sızlıyordu Sesi kalınlaşmıştı Şu kuşlar ne kadar da insanlara benziyordu! Yavruyu gören kuşlar onun perişan haline baktıkça eski şöhretini düşünmeden alay ediyorlar ve bundan haz duyuyorlardı. Fakat ağaçlar yeşil, sular taze, köpüklü, dağlar yine mordu Ormandaki konserler bütün ihtişamile devam ediyordu Dekor, iklim eskisi gibiydi. Değişen ne vardı?

Yavru kuş ilk önce güldü; sonra ağladığını hissetti. Böyle ağlarken parlak tüylü sakaların beğenmediği saksağanlardan biri yanına geldi, derdini ve niçin ağladığını sordu Kuş hazin hazin ağlamasına devam etti. Saksığan:

— Ağlama dedi. Bak biraz yakında yeşil bir orman, taze ve gümüşi sular, altın meyveler var. Niçin hayatından şikâyet ediyorsun Saksağan bir pot kırdığını anladı. Çünkü yavru kuşun kanatlarının da biri yoktu Bunu düşününce kızardı, kekeledi. Fakat hayret; kuş kırılan kanadını değil küçük kalbini işaret ederek cevap verdi :

— Bana bütün güzelliklerin penceresi kapandı dedi. Kırılan kanadım değil... Hem şimdi anlıyorum ki hayat, ne ormanın ebedî yeşilliğinde ne dağların mor, lâcivert gölgesinde, ne de pınar başlarının serin havasında. Bu sözlerden saksağan bir şey anlamamışlı. Biri uçarak diğeri sekerek meçhul bir semte doğru bir birlerinden uzaklaştılar. İnsanların hayatında olduğu gibi kuşlar da kaybolan bu küçük arkadaş için, kimi atmacaların taarruzuna uğradıktan sonra aklını kaçırdı, kimi de kaybettiği manevî huzurunu bulmak için, geldiği yere doğru gittiğini söylüyorlar. Fakat hakikaten nereye gitti? Bunu kimseler bilmiyor.

R. NECMİ ŞARSU

HALKEVİ ÇALIŞMALARI

Mayıs

Konferanslar:

Bu ay Halkavi teşebbüsü ve kadrosu içinden üç konferans verilmiştir.

1 — Doktor bayVamık tarafından (suyun Türkiye ziraatinde ehemmıyeti)

2 — Lise Tarih muallimi Muhtar Şevket Isca tarafından (Türk inkılâbı)

3 — Halkevi reisi Avukat Tevfik Aycan tarafından (hukuk)

Mevzuların çetin, ve amelî bilgiye intibakı müşkül olmasına rağmen muhtelif seviyedeki dinleyicilerin şumullü tecessüsüne hitap edilebilmiş ve 1300 yurddaşın faydalanması temin edilmiştir.

Film:

Bu ay içinde muhtelif mevzuları istiab eden 11 film halka takdim edilmiştir. Bunların bir kısmı âdete uyularak Halkevi konferans ve temsil salonunda gösterilmiş ve bir mühim kısmı da Halkevimizin bulunduğu hükûmet meydanında portatif perde kurmak suretile gösterilmiştir.

Çoktanberi Evimizce tatbik edilen çok rağbet gören meydan sineması ve kapalı sinemada 12000 seyircinin faydaya bağlı iyi saatler geçirmesi temin edilmiştir.

Temsil :

Asgarî çalışma programı icabatından olarak Halkevi sosyal yardım komitesi adına ve menfaatine bir temsil verilmiş ve bu siansta şair Faruk Nafızdan " Akın ,, piyesi temsil edilmiştir. Bir çok defalar şehrimizde muhtelif teşekküller ve Trupların temsil ettiği bu oyunun arzettiği son tekâmülün kaydı lâzım gelir ... Oyun Sosyal Yardım komitesine 2675 kuruş hasılat temin etmıştir..

Sergiler :

Bu ay içinde ve aynı günlerde

evimiz salonlarında üç sergi birden hazırlanmış ve teşhir edilmiştir.

1 — Kitap sergisi

2 — Kız Öğretmen okulu resim ve yazı sergisi

3 — Bilgi Biçki Dikiş yurdu çiçek ve dikiş sergisi

1 Kitap sergisi Dergimiz yazı arkadaşlarından ve Tarih Müze komitesi azasından Hüseyin Kocabaş tarafından tertip ve idare edilmiştir. Bu sergide Matbaacılığın tab ve tanzim işindeki tekâmülünü gösterir kitaplarla beraber kıymetli ve nadir eserler de teşhir edilmiş ve geniş mikyasta faydalar temin etmiştir.

2 - Kız öğretmen okulunun tertip edip salonlarımızda teşhir ettiği talebelerin resim ve yazı sergisi, büyük ölçüde bir alâka görmüş ve konuşulmuştur. Burada yalnız öğretmenlerin meslekî gayreti ve talebenin müsteit faaliyeti değil, ayni zamanda bir çok psikolojik testler ve bilhassa tedai testleri teşhir edilmiştir.

3 — Bilgi Biçki ve Dikiş yurduna devem eden talebelerin hazırlanmış olduğu dikiş ve çiçek sergisi keza salonlarımızda halka açılmıştır. Ve büyük bir rağbet ve alâkayı mucip olmuştur.

Bu üç sergiyi bir hafta içinde ziyaret edenlerin adedi 20970 dir.

Tören :

19 Mayıs Gençlik ve Spor bayramı münasebetile Halkevimiz büyük bir meydan sahnesi hazırlamıştır. Sahne vazifesini Atatürk heykelinin mermer kaidesi görmekde ve meydanın her tarafından görülebilmekte idi. Güzel sanatlar komitesinin ihzar ve tanzim ettiği bir program dahilinde halk türküleri söylenmiş, güreş, kalkan oyunu yapılmış ve bir çok millî oyunlar kalabalık bir saz ve oyun gümesinin iştirakile ve millî kıyafetlerle oynanmıştır. Bu arada asgarî 6000 kişinin doldurduğu meydanda müşahede edilen disiplin, dinleme ve seyretme ahlâkını kaydetmek lâzım gelir. Halkın millî duyguları estetik bir hâle içinde kaynamış ve oyunların tatil edildiği gece yarısından çok sonra meydanda büyük kalabalıkları sarmış millî bir neş'enin mevcudiyeti müşahede edilmiştir. Bu meydan sahnesinin başka bayramlarda da tatbik ve eskitilmeden devamından büyük faydalar ümit edilebilir

Aile top antısı ve diğer hususî toplanmalar :

Asgarî çalışma programı iktizasından olarak itiyad edilen ve çok rağbet gören aile toplantısı bu defa istiap kabiliyetinin üstünlüğüne binaen Belediye salonunda yapılmıştır.

Bu toplantıya vilâyet ve parti erkânı davet edilmiş ve iştirak etmişlerdir. Toplantıya ayrıca sayın ve kıymetli valimiz Refik Koraltanın misafiri olarak sabık maarif vekili ve Varşova sefiri sayın bay Cemal Hüsnü ve Almanya İstanbul baş konsolosu refikasile birlikte şeref vermişlerdir.

Toplantı 3 zengin madde üzerinde tertiplenmiştir.

A. — Müzik .. Bu maddenin icabatından olarak Halkevi müzik kolu klâsik bestekârların meşhur ve seçilmiş eserlerinden - güzel sanatlar

komitesi reisi Hüsnü Ortacın idaresinde - orkestra halinde parçalar çalınmış ve ayrıca müstakil piyano partileri ve aryalar zevkle dinlenmiştir.

B. — İsmet Bozdağ tarafından evimizin çıkarmakta olduğu Uludağ dergisi takdim edilmiş ve dergide münteşir beş Ayın beş en güzel şiiri okunmuştur.

C. — Halkevi reisi avukat bay Tevfik Aycan tarafından yapılan kısa, sarih ve güzel bir takdim konuşmasından sonra bir halk sazının refakatinde millî ve yerli oyunlarla kalkan oyunu oynanmış musikî muallimi Nezihe Ülkenin idaresinde memleket türküleri hep bir ağızdan ve neş'e ile söylenmiş ve bilâhara dansedilmiştir.

2 — Bundan başka keza bu ayın içinde Evimiz salonunda Yardım sevenler cemiyeti toplantısını yapmış ve yeni kararlarla faaliyete geçmiştir.

3 — Çocuk Esirgeme kurumu salonumuzda yeni faaliyetler etrafında bir toplantı yapmıştır.

4 — Memleket doktorlarımızın mutad aylık 3 üncü tıbbî toplantısı yapılmış, yeni hastalıklar ve tedavi usulleri üzerinde konuşulmuştur.

5 — Salonumuzda bu ay içinde yalnız bir nişan merasimi yapılmıştır.

Tetkik gezisi:

Tarih - Müze komitesinin tertip ettiği 6 kişilik bir tetkik gezisi yapılmıştır. Bütün Bursa ve İznik havzasına şamil olan bu gezi çok faydalı neticeler vermiş ve Bursa - İznik tarihinin mühim vak'a eserleri üzerinde yeni bir kritik imkânı temin etmiştir Alınan notlar ve mühim vesikaların fotoğrafları bir broşür halinde hazırlanmaktadır.

İdare heyeti ve Komite toplanmaları:

İdare heyeti 3 ve Komiteler 5 toplantı yapmıştır.

Diğer faaliyetler:

Halkın faydası ve bilgisine açılmış bulunan resim ve fotograf atülyeleri faaliyetlerine devam etmektedir.

Bu arada yerli oyunları teşvik ve güzel san'atleri yayma gayesile teşkil edilmiş bulunan Mandolin kursu halk türküleri, koro kolu, güreş, kalkan ve millî oyunlar kümesi faaliyeti büyük faydalar vaâdeden bir itina ile idare edilmekte ve devam etmektedir Buçalışmalara iştirâk eden vatandaş adedi 925dir.

Diş muayenehanesi:

Şehrin fakir hastalarına açılmış bulunan diş muayenehanesinde, buay içinde 60 hastanın muayene ve tedavisi yapılmıştır.

Kurslar:

3 devreli Fransızca, Almanca yabancı dil kurslarile, ilk tahsil akşam ve Cezaevi kursları imtihanları yapılmış Fransızcadan 120 Almancadan 25 ilk tahsil ve Cezaevinden 22 talebe tahsili bitirme diploması almış ve 130 talebe de sınıflarını geçmişlerdir

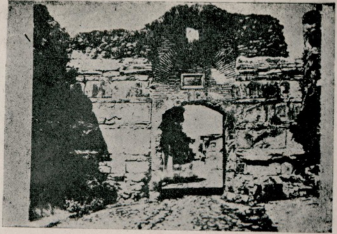
Masa tenisi ve voleybol:

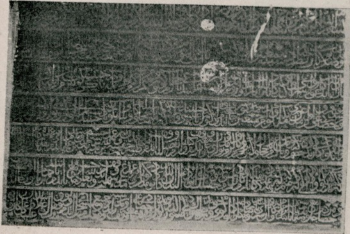
Spor komitesinin idaresi altında devam etmekte olan ping-pong (Masa tenisi) oyununa 872 ve voleybole 700 kişi iştirâk etmiştir.

Uludağ

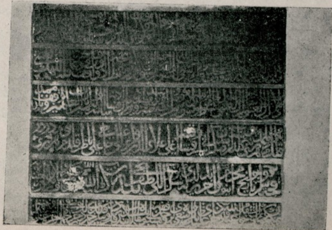
ULUDAĞ : Aylık Bursa Halkevi Dergisidir.
Sahibi ve Neşriyat Müdürü : Halkevi Reisi AVUKAT TEVFİK AYCAN
Yazı işleri Müdürü : NAMDAR KARATAY
Teknik ve Yayın : İSMET BOZDAĞ

Bursa surları i-
simli yazının ve-
sikası olup ha-
len mevcut ol-
mayan Hisar Ka-
pıyı gösterir.

Omurbey vakfiye-
si metninin vesi-
kası olup kita-
beyi gösterir
resimlerdir.

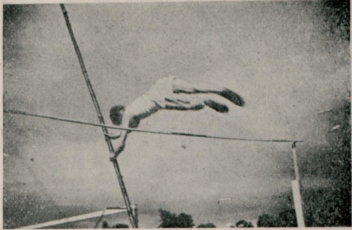

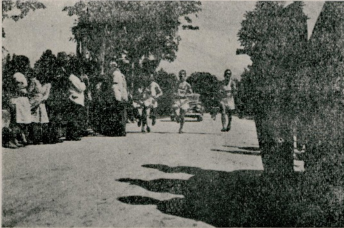

19 Mayıs Bayramından 3 intiba

19 Mayıs Bayramı Maraton koşusu ve bir yüksek atlama

19 Mayıs
şenliklerinden
3 intiba

Kız öğretmen okulu talebe Resim sergisi

Biçki Dikiş Yurdu
Dikiş ve Çiçek Sergisinden iki intiba

Şehir doktorlarının 2 inci Tıbbî toplantısı

Almanca kursu talebeleri Hocalarile birlikte

Yardım seven bayanlar Cemiyeti Halkevi Başkanile beraber

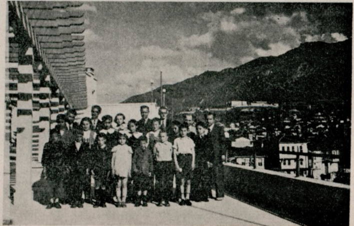
Bir 19 Mayıs intibaı

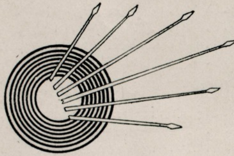
Fotoğraf atölyesinde kurs talebeleri faaliyet halinde

Evimizin açtığı çocuk resimleri sergisine iştirak eden küçüklerden bir gurup

HALKEVİ DERGİLERİ

Çıkaran Halkevi	Derginin adı	Kaç günde bir çıktığı
Adana	Görüşler	Aylık
Afyon	Taşpınar	,,
Amasya	Yeşilırmak	,,
Antalya	Türk Akdeniz	İki aylık
Artvin	Çorlu	,,
Bafra	Altın yaprak	Aylık
Balıkesir	Kaynak	,,
Burdur	Burdur	,,
Bursa	Uludağ	,,
Çorum	Çorumlu	—
Denizli	İnaç	Aylık
Diyarbakır	Karacadağ	,,
Elâziğ	Altan	,,
Eminönü	Yeni Türk	,,
Eminönü	H. B. Haberleri	İki aylık
Erzurum	Atayolu	Aylık
Eskişehir	Halkevi	,,
G. Antep	Başpınar	,,
Giresun	Aksu	,,
İsparta	Ün	,,
İzmir	Fikirler	15 günde bir
Kayseri	Erciyaş	Aylık
Kars	Doğuş	,,
Konya	Konya	,,
Manisa	Gedis	,,
Mersin	İçel	,,
Milâs	Yeni Milâs	,,
Muğla	Muğla	,,
Niğde	Akpınar	,,
Niksar	Ülker	,,
Trabzon	İnan	,,
Tire	K. Menderes	İki aylık
Samsun	XIX Mayıs	Aylık
Sinop	Dıranaz	,,
Sivas	IV Eylül	,,
Urfa	Ocak	,,
Yozgat	Bozok	,,
Zonguldak	Karaelmas	Üç aylık

15 Kuruştur.

BURSA: VİLÂYET MATBAASI